БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

19-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 240 (4699).

7 ДЕКАБРЬ ПАЙШАНБА 1972 ЙИЛ

Баҳоси 2 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ЧОРВАЧИЛИК — МАЪМУРЧИЛИК

СССР 50

✦ БЎКА районидаги Ҳамза номли колхозда чорвачилик фойда келтирадиган соҳага айланиб бормоқда. Бу ерда чорва қишловига намунали тайёргарлик кўрилган. Етарли миқдорда ем-хашак тайёрланган.

Яқинда механизациялашган янги сигирхона ишга туширилди. Суратда: (чапдан) шу колхознинг илғор сут соғувчилари —Гулнора Сопнова билан Шокира Ҳисомиддиноваларни кўриб турибсиз.

Ж. Тўраев фотоси.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ, БУТУНИТТИФОҚ КАСАБА СОЮЗЛАР МАРКАЗИЙ СОВЕТИ ВА ВЛКСМ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ҚАРОРИ

1973 йилда дон ва бошқа деҳқончилик маҳсулотлари етиштиришни ҳамда тайёрлашни кўпайтириш учун қишлоқ хўжалик ходимларининг Бутуниттифоқ социалистик мусобақасини авж олдириш тўғрисида

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, Бутуниттифоқ Касаба союзлар Марказий Совети ва ВЛКСМ Марказий Комитети қарор қабул қиладилар:

1. Дон ва бошқа барча қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилини етиштиришни ҳамда тайёрлашни анча кўпайтириш мажбуриятларини олиб, 1973 йилда деҳқончиликда юксак ишлаб чиқариш кўрсаткичларига эришмоқ учун Бутуниттифоқ социалистик мусобақасини ташкил этишга даъват қилган Краснодар ўлкасидаги колхозчилар, совхоз ишчилари, механизаторлар, мутахассислар ва барча қишлоқ хўжалик ходимларининг ташаббуси маъқуллансин.

Иттифоқдош республикалар Коммунистик партияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, область, округ, шаҳар, район партия комитетлари, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советлари, меҳнаткашлар депутатлари, ўлка, область, округ ва район Советларининг ижроия комитетлари, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари меҳнаткашлар фаровонлигини анча ошириш борасида КПСС XXIV съезди қарорида қўйилган вазифаларни ҳал этишда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришга катта аҳамият бериб ва меҳнат унумдорлигини ўстириш, деҳқончилик маданиятини ошириш, ерларни химиялаштириш ва мелиорация қилиш, техникадан яхшироқ фойдаланиш, фан муваффақиятларини ва илғорларнинг тажрибаларини ҳамма жойда жорий қилиш, колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришининг бошқа барча резервларини сафарбар этиш асосида дон, картошка, сабзавот, пахта, қанд лавлаги, мойли экинлар, озуқа экинлари ва бошқа барча экинлардан 1973 йилда мўл ҳосил олиш ва ялпи ҳосилни кўпайтириш учун сиёсий ва ташкилотчилик ишларини олиб боришлари, ҳар бир колхоз, совхоз, бригада, звенода, барча қишлоқ меҳнатчилари орасида жанговар социалистик мусобақани авж олдириб юборишлари зарур.

Ҳар бир колхоз, совхоз, район, округ, область, ўлка, республиканинг барча қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш ва давлатга сотиш халқ хўжалик планларини социалистик мажбуриятларни ошириб бажаришлари, энг яхши иқтисодий кўрсаткичларга эришиш учун кураш социалистик мусобақада асосий вазифа бўлиши лозим.

Фақат коллективлар ичидагина эмас, шу билан бирга звенолар, бригадалар, хўжаликлар, районлар, областлар, республикалар ўртасида ҳам социалистик мусобақани авж олдириб юбориш зарур. Ўзаро текширишлар мунтазам равишда ўтказиб турилсин, натижалар якунланиб борилсин, бу натижаларнинг ҳаммага эшиттирилиши ва таққосланиб кўрсатилиши таъминлансин.

Белгилаб қўйилсинки, дон ва бошқа барча экинларнинг ҳосилдорлигини ошириш, шу экинлар ҳосилини етиштириб давлатга сотиш, шунингдек чорвачиликни ем-хашак билан таъминлаш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришнинг таннархини пасайтириш, халқ хўжалик планларини ва социалистик мажбуриятларни бажаришда энг юқори кўрсаткичларга эришган республикалар, ўлкалар, областлар, миллий округлар, районлар, колхозлар, совхозлар, бўлимлар, бригадалар ва звенолар Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиб чиққан деб ҳисобланадилар.

2. Деҳқончиликда энг юқори натижаларга эришиш йўлида бошланган Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиб чиққанларни мукофотламоқ учун КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети Бутуниттифоқ Касаба союзлар Марказий Совети ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг 350 та Қизил байроғи таъсис этилсин. Шулардан:

— Иттифоқдош республикаларни мукофотламоқ учун 7 та Қизил байроқ; (50 минг сўмдан 150 минг сўмгача пул мукофоти);

— Автоном республикалар, ўлкалар ва областларни мукофотламоқ учун 43 та Қизил байроқ; (25 минг сўмдан 75 минг сўмгача пул мукофоти);

— Районлар ва миллий округларни мукофотламоқ учун 300 та Қизил байроқ; 5 минг сўмдан 15 минг сўмгача пул мукофоти.

3. Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиб чиққан колхозлар, совхозлар ва бошқа давлат хўжаликларини мукофотлаш учун СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги билан қишлоқ хўжалик ва тайёрлаш ишчилари ва хизматчилари Касаба союз Марказий Комитетининг 3 мингта Қизил байроғи ҳамда СССР Озиқ-овқат саноати министрлиги билан озиқ-овқат саноати ишчилари касаба союзи Марказий Комитетининг 60 та Қизил байроғи таъсис этилсин. Қизил байроқлар билан мукофотланган хўжаликлар шу билан бир вақтда СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги ва СССР Озиқ-овқат саноати министрлиги белгилаб берган шартлар асосида мукофотлар (автобуслар, санитария машиналари ва бошқа автомашиналар) оладилар.

4. Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиб чиққан звеноларни, бригадаларни, колхозларнинг ва совхозларнинг бўлимларини мукофотлаш учун СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги билан Қишлоқ хўжалик ва тайёрлаш ишчилари ва хизматчилари Касаба союз Марказий Комитетининг Фахрий ёрлиғини ҳамда СССР Озиқ-овқат саноати Министрлиги билан Озиқ-овқат саноати ишчилари Касаба союзи Марказий Комитетининг Фахрий ёрлиғини таъсис этиш тўғрисидаги таклиф маъқуллансин.

Фахрий ёрлиқ қишлоқ хўжалик органларининг ва озиқ-овқат саноати министрлиги маҳаллий органларининг, иттифоқдош ва автоном республикалар, ўлкалар ва областлар касаба союз комитетларининг қарорига биноан СССР қишлоқ хўжалик министрлиги ва СССР озиқ-овқат саноати министрлиги, Қишлоқ хўжалик ва тайёрлаш ишчилари ва хизматчилари Касаба союзи Марказий Комитети ҳамда Озиқ-овқат саноати ишчилари Касаба союзи Марказий Комитети номидан топширилади.

5. Энг яхши кўрсаткичларга эришган комсомол-ёшлар коллективларини мукофотлаш учун ВЛКСМ Марказий Комитетининг 6 мингта вимпели таъсис этилсин.

Вимпеллар иттифоқдош республикалар комсомол Марказий Комитетининг, ўлка ва область комсомол комитетининг қарорига биноан ВЛКСМ Марказий Комитети номидан топширилади.

6. Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида республика, ўлка, областда энг яхши кўрсаткичларга эришган звенолар, бригадалар, бўлимларнинг коллективлари, деҳқончилик илғорлари учун маънавий рағбатлантиришнинг, шунингдек республика ва маҳаллий бюджетларнинг маблағлари ҳисобидан моддий рағбатлантиришнинг конкрет тадбирларини белгилаб бериш иттифоқдош республикалар Коммунистик партияларининг Марказий Комитетларига, ўлка ва область партия комитетларига, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советларига, область (ўлка) ижроия комитетларига, касаба союз, комсомол ва қишлоқ хўжалик органларига топширилсин.

7. Қишлоқ хўжалик йили охирига етиб, ҳосилни ўриб-йиғиб олиш ва тайёрлаш тугалланиши билан Бутуниттифоқ социалистик мусобақасининг натижалари якунлансин.

8. Иттифоқдош республикалар Коммунистик партияларининг Марказий Комитетларига, ўлка, область партия комитетларига, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советларига, ўлка ва область ижроия комитетларига, касаба союз, комсомол органларига Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида энг яхши натижаларга эришган ҳамда мўл ҳосил етиштиришда, 1973 йилда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни ва давлатга сотишни кўпайтириш планларини ва социалистик мажбуриятларини бажаришда шавкатли меҳнат намуналарини кўрсатган деҳқончилик ходимларини шунингдек, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ўз вақтида қабул қилиб олишни, ташиб беришни ва қайта ишлашни таъминлаган транспорт ва тайёрлаш ташкилотлари ходимларини СССР орденлари ва медаллари билан мукофотлашга тақдим этишларига рухсат берилсин.

9. Иттифоқдош республикалар Коммунистик партияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, область, шаҳар, район партия комитетлари, марказий ва маҳаллий газеталар ҳамда журналларнинг редакциялари, телевидение ва радиоэшиттириш редакциялари зиммасига дала меҳнатчиларининг Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси қандай бораётганлигини кенг ёритиб туриш, илғорлар тажрибасини ёйиш ва пропаганда қилиш вазифаси юклатилсин.

* * *

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, Бутуниттифоқ Касаба союзлар Марказий Совети ва ВЛКСМ Марказий Комитети — колхозчилар, совхозларнинг ишчилари, механизаторлар, мутахассислар, қишлоқ ёшлари, — барча қишлоқ хўжалик ходимлари Бутуниттифоқ социалистик мусобақасига актив қўшиладилар ва 1973 йилда дон ва бошқа барча экинлар ҳосилини оширишда ва шу экинларнинг ялпи ҳосилини кўпайтиришда, чорвачиликни ем-хашак билан таъминлашда, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини давлатга сотиш халқ хўжалик планларини ва социалистик мажбуриятларини бажаришда катта муваффақиятларга эришадилар, деб қатъий ишонч билдирадилар.

МУСТАҚИЛЛИК КУНИ МУНОСАБАТИ БИЛАН

Финляндия Республикасининг миллий байрами—мустақиллик куни муносабати билан КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежнев, СССР Олий Совети Президиуми раиси Н. В. Подгорний ва СССР Министрлар Совети раиси А. Н. Косигин Финляндия Республикаси президенти Урхо Кекконенга табрик телеграммалари йўлладилар.

Фин халқи учун ғоят аҳамиятли бўлган мана шу кунда, дейилади Л. И. Брежневнинг телеграммасида, дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида 1948 йилги шартнома асосида Совет—Финляндия ҳамкорлиги ҳар томонлама яхши ривожланиб бораётганлигини мамнуният билан қайд қилиб ўтиш мумкин.

Совет Иттифоқи ва Финляндия халқлари ўртасидаги дўстликка Совет давлатининг асосчиси В. И. Ленин раҳнамо бўлган эди; бу дўстлик совет ва фин халқларининг бахт-саодати йўлида, Европада ва бутун дунёда тинчлик ва хавфсизлик манфаатлари йўлида бундан буён ҳам мустаҳкамлана ва ривожланаверади, деб кутиш учун ҳамма асослар бор. (ТАСС).

Ж. ПОМПИДУНИНГ СССР-га ҚИЛАДИГАН ВИЗИТИГА ДОИР

Франция Республикасининг президенти Ж. Помпиду Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси Л. И. Брежнев билан учрашиб, суҳбатлашмоқ учун 1973 йил 11—12 январда қисқа муддатли ғайри расмий визит билан Совет Иттифоқига келади.

ЧОРВАДОРЛАРГА КАТТА ҒАМХЎРЛИК

Партия ва ҳукуматимиз қишлоқ хўжалигини, шу жумладан чорвачиликни ҳар тарафлама ривожлантириш, меҳнаткашларни чорва маҳсулотлари билан мўл-кўл таъминлаш учун тинмай ғамхўрлик қилиб келмоқдалар.

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг «1972—1973 йиллар қиш фаслида чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлашни кучайтириш учун чорвачилик ходимларининг Бутуниттифоқ социалистик мусобақасини авж олдириш тўғрисида»ги қарорлари чорвадорларга қилинаётган ана шундай оталарча ғамхўрликларнинг давомидир.

Биз бу қарорни ўқиб ниҳоятда қувондик. Бу қарор чорвадорларни руҳлантириб юборди. Улар ўртасида умумхалқ мусобақасининг қизиб кетишига қаратилган бу қарор жуда катта аҳамиятга эгадир. Ҳар бир хўжалик шу қарор асосида ишни ташкил этиши, чорва маҳсулотини кўпайтиришга муносиб ҳисса қўшиши зарур.

Колхозимиз бу йил план бўйича 35 тонна сут етказиши зарур эди. Ҳозиргача олтмиш тоннадан ортиқ сут тайёрладик. Йил давомида план бўйича ҳар бир сигирдан 1450 литрдан сут соғиш керак эди, лекин меҳнатсевар чорвадорлар ҳар бош сигирдан соғиб олинадиган сутни бу йил 2 минг литрга етказиш учун ҳаракат қилмоқдалар.

Чорвачиликни янада ривожлантириш сигирлар бош сони планини ошириб бажаришга, уларнинг зотини яхшилашга боғлиқ. Ҳозиргача колхозимизда сигирлар бош сон плани 134 процент бажарилди. Бундан ташқари сигирлар зотини яхшилаш мақсадида 90 бош зотли ғунажин сотиб олдик. Чорва қишлови учун ем-хашак етарли миқдорда тайёрлаб қўйилди.

Назирқул НАБИЕВ,
Бўка районидаги Тимирязев номли колхоз раиси.

АҲДИГА ВАФОДОР ҚИЗ

Бўстонлиқ районидаги «Хўжакент» совхозининг илғор сут соғувчиси Бакорхон Тўйчиева бу йил ўзига бириктирилган 21 бош соғин сигирларнинг ҳар биридан 1800 килограммдан сут соғиб олишга ваъда берган эди. Бу сўз амалда бажарилди. Аҳдига вафодор Тўйчиева ана шу мақсад йўлида меҳнат қилиб, юбилей йилига муносиб совға тайёрлади. У ўтган тўққиз ой мобайнида ҳар бир сигирдан 2400 килограммдан зиёд, жами 50 минг 700 килограмм сут соғиб олишга эришди. Бу эса унинг олган мажбуриятидан 10 минг 200 килограмм ортиқ, демакдир.

Комсомол аъзоси Бакорхон Тўйчиева шу кунларда 1973 йил ҳисобига сут топширмоқда. У ўзининг ҳалол меҳнати, жамоатчилик орасида олиб бораётган ишлари билан звено аъзоларига ҳамда мусобақадош дугоналарига ўрнак бўлмоқда.

— Звеномиз аъзолари,—дейди Б. Тўйчиева,— бу йил 126 бош сигирдан 226 минг 800 литр сут соғиб олишлари керак. Биз ўз имкониятларимизни ҳисоблаб чиқиб, бу рақамни 257 минг 300 килограммга етказишга аҳд қилдик. Мана шу улкан маррани эгаллашда дугоналаримдан Рисқи Рўзибоева, Зарифа Назаровалар намуна кўрсатиб ишламоқдалар. Шунингдек, звеномизнинг Рисқи Ҳасанбоева, Мероб Нишонбоева, Зоҳида Назарова каби аъзолари ҳам боқимларидаги сигирлар парваришини яхшилаш ва уларни тўйимли озуқалар билан боқиш ҳисобига пландагидан ошириб сут соғиб олишга эришмоқдалар.

Ф. НУРМАТОВ.

1973 ЙИЛ МЎЛ ҲОСИЛИ УЧУН

Бу йил тарихий байрам — СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллиги арафасида Краснодар ўлкасининг ғаллакорлари барча қишлоқ меҳнатчиларига мурожаат қилиб, уларни келгуси йилда мўл ҳосил олиш учун жанговар социалистик мусобақани авж олдиришга, КПСС XXIV съезди тарихий қарорларининг амалга оширилишига муносиб ҳисса қўшишга чақирдилар.

«Ҳозирги кунда бизнинг бутун фикри-зикримиз ва ишларимиз,— дейилади уларнинг мажбуриятларида,— бу йил далалар ва фермаларимизда тўла миқдорда олинмай қолган маҳсулот ўрнини 1973 йилда энг кўп миқдорда тўлдиришга қаратилмоқда». Ўлка деҳқонлари ўрта ҳисобда 36 центнердан дон, кузги буғдойдан эса 38 центнердан дон, 50 центнерга етказиб шоли оламиз деб, Ватанга сўз бердилар. Етиштирилаётган доннинг ялпи ҳосилини саккиз ярим миллион тоннага етказишда, энг серҳосил йил бўлган 1970 йилдагига нисбатан 625 минг тонна кўпайтиришга қарор қилинди. Давлатга камида тўрт миллион тонна ғалла сотилади.

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, Бутуниттифоқ Касаба союзлари Марказий Совети ва ВЛКСМ Марказий Комитети краснодарликларнинг ташаббусини маъқуллаб, «1973 йилда дон ва бошқа деҳқончилик маҳсулотлари етиштиришни ҳамда тайёрлашни кўпайтириш учун қишлоқ хўжалик ходимларининг Бутуниттифоқ социалистик мусобақасини авж олдириш тўғрисида» қарор қабул қилдилар. «Правда»да эълон қилинган шу қарорда партия, совет, касаба союз ва комсомол органларининг вазифалари, ғаллакорлар мусобақасининг шартлари ҳамда энг юқори натижаларга эришган илғорларни рағбатлантириш чоралари белгилаб берилди. Ғолиблар учун қизил байроқлар ва пул мукофотлари, фахрий ёрлиқлар ва вимпеллар таъсис этилди. Бутуниттифоқ мусобақасида жонбозлик билан ишлаган, мўл ҳосил етиштиришда, планларни ва ўз мажбуриятларини бажаришда шавкатли меҳнат намуналарини кўрсатган қишлоқ хўжалик ходимлари Совет Иттифоқининг орденлари ва медаллари билан мукофотланадилар. Қарорда айтиб ўтилганидек «ҳар бир колхоз, совхоз, район, округ, область, ўлка, республика халқ хўжалиги планлари ва социалистик мажбуриятларни ошириб бажаришлари, энг яхши иқтисодий кўрсаткичларга эришиш учун кураш социалистик мусобақада асосий вазифа бўлиши лозим. «Мусобақа самарали бўлмоғи учун ўзаро текширишларни мунтазам ўтказиб туриш, мусобақа натижаларини якунлаб бориш, бу натижаларнинг ҳаммага эшиттирилишини ва таққосланиб кўрсатилишини таъминлаш керак.

Шу кунларда деҳқонлар, қишлоқ коммунистлари, барча қишлоқ меҳнатчилари ўз ишларининг якунларини анализ қилмоқдалар, беш йилликнинг учинчи йилининг марраларини мўлжаллаб қўймоқдалар. Ҳамма жойда партия-хўжалик активларининг йиғилишлари, партия комитетларининг пленумлари ўтказилмоқда. Кўкламги экишга тайёргарликнинг, чорва қишловини ўтказишнинг, ишлаб чиқариш самарадорлигини янада оширишнинг конкрет масалалари муҳокама қилинмоқда. Гап асосан келгуси йилда халқ хўжалик планини муваффақиятли бажаришга, бу йил етарлик миқдорда олинмай қолган маҳсулот ўрнини тўлдиришга имкон берадиган чораларни амалга ошириш тўғрисида бораётир.

Кўкламга тайёргарлик ташкилий ва технологик кўпгина масалаларни ўз ичига олади, ишлаб чиқаришни планлаштириш, тегишли навлар ва экинларни танлаб олиш, техникани ремонт қилиб қўйиш, ўғитларни тайёрлаш ва ташиб олиш, кадрларни қишда ўқитиш — буларнинг ҳаммаси кечиктириб бўлмайдиган ишлардир. Бу ишларнинг ҳар бири эса, иқтисодий жиҳатдан асосланиб ҳисоб-китоб юритишда ижодий йўл тутишни талаб қилади. Иш методлари хилма-хил бўлса ҳам аммо мақсад битта; у ҳам бўлса, маҳсулот етиштиришни кўпайтириш, халқ хўжалик планини ва социалистик мажбуриятларни бажариш, давлат интизомига кескин равишда риоя қилишдан иборатдир. Деҳқонларнинг энг биринчи вазифаси шуки, улар Ватаннинг буюртмасини тўла-тўкис бажаришлари, топшириқдан ташқари кўпроқ маҳсулот сотишлари керак. Кўкламги экишга тайёргарлик кўрилаётганда мана шунга асосланиб иш тутиш керак.

Қишлоқларимизда мутахассислар ва ишлаб чиқариш ташкилотчиларининг ажойиб кадрлари ўсиб етишган. Улар бригадаларга ва фермаларга раҳбарлик қилмоқдалар, экономиканинг бутун-бутун тармоқларига бош бўлиб турибдилар. Улар қишлоқда фан-техника тараққиёти учун курашда етакчи роль ўйнамоқдалар. Партия ташкилотлари мутахассисларнинг ишидаги энг яхши намуналарни ўз вақтида пайқаб олиб, актив равишда қўллаб-қувватлашлари бу тажрибаларни қунт билан пропаганда қилишлари, қолоқ участкаларни қолоқликдан чиқаришлари лозим.

Новосибирск областидаги Сузун район партия комитетининг иши ибрат олишга арзийди. Бу район партия комитети бир-бирига қўшни бўлган икки колхознинг — Ленин номли колхоз билан «Пламя» колхозининг ишини ўрганиб чиқди. Бу колхозларда ҳамма нарса—ер, техника бир хил, ҳатто уруғлик навлари ҳам бир хил. Лекин ҳар йил гектар бошига олинаётган ғалла биринчи колхозда «Пламя» колхозидагига нисбатан 4—5 центнер кўп. Бунинг сабаби нимада? Қилинган анализ шуни кўрсатдики, Ленин номли колхоздагилар конкрет вазиятни ҳисобга олиб, ижодий ишламоқдалар, «Пламя» колхоздагилар эса кўпдан бери одат бўлиб қолган намуна асосида, бошқача қилиб айтганда, бир қолипда ишлаб келмоқдалар. Ленин номли колхозда район партия комитети ўтказган иқтисодий конференцияда районнинг барча мутахассислари учун яққол ва ибратли сабоқ берилди.

Бироқ, бундай конференциялар ҳамиша ҳам муваффақиятли ўтказилаётгани йўқ. Баъзан бундай конференциялар расмий равишдагина ўтказилмоқда. Илғор хўжаликларга ёхуд тажриба станцияларига бориш кўнгил очар сайлга айланиб кетмоқда. Илғорлар тажрибасини ёйишдаги жиддий камчиликлар натижасида бир қанча районларда прогрессив методлар ва меҳнат усуллари айни бир хўжаликнинг, бригаданинг, звенонинг доирасидан четга чиқмай қолиб кетмоқда. Партия ташкилотлари ер органларининг раҳбарлари бу муҳим ишга биринчи даражада эътибор беришлари зарур.

Ҳозирги вақтда матбуот, радио ва телевидение зиммасида катта вазифалар турибди. Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси қандай бораётганлигини кун сайин ёритиб туриш, энг яхши меҳнат намуналарини қунт билан пропаганда қилиш уларнинг бевосита вазифасидир. Иқтисодий фанимиз ва илғор практикамизнинг тўплаган тажрибалари жуда кўп, буларни кенг ишлаб чиқаришга активроқ жорий қилиш керак.

Беш йилликнинг учинчи йилини улкан ғалла хирмони билан нишонлашга азми қарор қилган Краснодар ўлкаси ғаллакорларининг ватанпарварлик ташаббусини қишлоқ хўжалик меҳнатчилари қизғин қўллаб-қувватламоқдалар. КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, Бутуниттифоқ касаба союзлар Марказий Совети ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг қарори деҳқонларнинг ижодий активлигини тағин ҳам кўпроқ юксалтиради. Қишлоқда социалистик мусобақа янги куч билан авж олаверсин, мўл ҳосил учун тайёргарлик қиш фаслида ҳам бирор кун тўхтамасин!

(«ПРАВДА»нинг 6 декабрдаги бош мақоласи).

РАСМИЙ ВИЗИТ БИЛАН

ЧИЛИ РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ МОСКВАГА КЕЛДИ

СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукуматининг таклифига биноан Чили Республикасининг президенти Сальвадор Альенде Госсенс 6 декабрда Москвага келди.

Чили Республикаси ва Совет Иттифоқи давлат байроқлари билан безатилган Внуково аэродромида С. Альендени ва унинг рафиқасини КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний, КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. П. Кириленко, КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари Б. Н. Пономарев, бошқа расмий кишилар кутиб олишди.

Кутиб олувчилар орасида Чили Коммунистик партиясининг Бош секретари Луис Корвалан ҳам бор эди.

Қуролли кучларнинг уч тури— пиёдалар, учувчилар ва денгизчилардан иборат фахрий қоровул учиш майдонида саф тортиб турди. Иккала мамлакатнинг давлат гимнлари ижро этилди.

С. Альенде ва Н. В. Подгорний совет жангчилари сафи олдидан ўтдилар. Аэродромда олий меҳмонни Москва меҳнаткашларининг вакиллари табриклаб турди.

С. Альенде ва у билан бирга келган расмий кишилар Кремлда ўзлари учун ажратиб қўйилган резиденцияга йўл олдилар.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ
Иқтисодий билимлар университети

ИШЛАБ ЧИҚАРИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШДА
АВТОМАТЛАШТИРИШНИНГ РОЛИ

ФАН-ТЕХНИКА ТАРАҚҚИЁТИНИ ТЕЗЛАШТИРИШ ИЖТИМОИЙ ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИНГ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ҲАЛ ҚИЛУВЧИ ШАРТИДИР. ФУНДАМЕНТАЛ ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАРНИ КЕНГАЙТИРИШ, ФАН ВА ТЕХНИКА МУВАФФАҚИЯТЛАРИДАН ТУЛИҚРОҚ ФОЙДАЛАНИШ, ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИНГ ҲАММА ТАРМОҚЛАРИНИ ЗАМОНАВИЙ, ИШ УНУМИ ЮКСАК ТЕХНИКА БИЛАН ҚАЙТА ҚУРОЛЛАНТИРИШ ИШЛАРИНИ ОҒИШМАЙ ВА ПЛАНЛИ АСОСДА АМАЛГА ОШИРИШ, ЯНГИ ТЕХНИКАНИ ВА ПРОГРЕССИВ ТЕХНОЛОГИЯНИ ЯРАТИШ ВА ЎЗЛАШТИРИШ МУДДАТЛАРИНИ БУТУН ЧОРАЛАР БИЛАН ҚИСҚАРТИРИШ, ВАТАНИМИЗ ВА ЧЕТ ЭЛЛАРНИНГ ИЛҒОР ТАЖРИБАЛАРИНИ АКТИВРОҚ ҚУЛЛАЙВЕРИШ КЕРАК.

«Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XXIV съездининг КПСС Марказий Комитети Ҳисобот доклади юзасидан резолюцияси»дан.

Ишлаб чиқариш жараёнларини комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш техника тараққиётининг энг муҳим йўналишларидан бири бўлиб, у қўл меҳнатини машиналар зиммасига юклаш ҳисобига ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини тўхтовсиз ўстириб бориш омилидир.

Бутун мамлакатимизда бўлгани сингари республикамизда ҳам фан-техника тараққиётининг авж олиши билан ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш соҳасида катта ютуқлар қўлга киритилди. **Кейинги беш йил ичида Ўзбекистонда комплекс механизациялашган ва автоматлашган поток линиялар ҳамда корхоналар сони икки баравар кўпайди.**

Республиканинг етакчи тармоғи ҳисобланган пахтачиликда механизация даражаси 1966 йилдаги 25 процентдан 1971 йилда 41 процентга кўтарилди.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистон саноатида 1700 механизациялашган ва 170 дан ортиқ автоматлашган поток линиялар, 1100 комплекс механизациялашган ва 200 дан ортиқ автоматлашган ва комплекс автоматлашган участкалар, цехлар ишлаб турибди.

Ушбу беш йилликда ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш соҳасида яна катта қадам қўйилади. Партия XXIV съездида бу соҳадаги вазифалар аниқ белгилаб берилган. **«Автоматлаштириш приборлари ва воситалари, қишлоқ хўжалик машиналари, қурилиш ва мелиорация техникаси, металл ишлаш ва электр техника ускуналари, газ қувурларининг энг прогрессив турларини, атом электростанцияларини ва химия саноати, енгил ва озиқ-овқат саноати тармоқлари учун асбоб-ускуналар, темирйўл ҳаракати составн, автомобиль саноати маҳсулотлари ишлаб чиқаришни илдам ривожлантириш таъминлансин»,**— дейилади янги беш йиллик Директиваларида.

Коммунистик партия халқ хўжалигининг барча тармоқларида фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга катта эътибор бермоқда. **Жумладан, ўтган беш йилликда ишлаб чиқаришни комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш соҳасида улкан ютуқлар қўлга киритилди. Айниқса электроэнергетика, химия саноати, машинасозлик сингари прогрессив тармоқларда ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш жадал суръатлар билан борди.**

Ҳозирги вақтда республикамиздаги кўпчилик электр станциялар тўла автоматлаштирилган. Оржоникидзе ГЭСлари тизмаси, Қуйи Бўзсув ГЭСлари тизмаси, Тахиатош ГРЭСи, Тошкент ГРЭСи, Ангрен ГРЭСи, Навоий ГРЭСи, Фарҳод ГЭСи ва бир қатор бошқа электр станциялар шулар жумласига киради.

Республикамиз нефть ва газ саноатида механизациялаш ва автоматлаштириш даражаси мамлакатимиздаги бошқа районлардагига қараганда анча юқоридир. Буни ҳар бир қудуқни ишлатишга кетган меҳнат сарфиётининг нисбатан камлигидан ҳам кўрса бўлади. Масалан, 1970 йили «Ўзбекнефть» бирлашмаси бўйича ҳар бир қудуқда ўртача 1,33 ишчи хизмат қилган бўлса, айни вақтда бу кўрсаткич иттифоқ миқёсида 2,09 га тўғри келди.

1966—1970 йилларда химия саноатида автоматлаштириш тез ривожланди. Бу иш технология жараёнларини ёппасига автоматлаштириш системаларини яратиш ва жорий этиш ҳамда цехлар ва бутун бир корхонани бошқаришни автоматлаштириш йўли билан амалга оширилди. **Ҳозирги вақтда Ўзбекистоннинг химия саноатида 40 тага яқин механизациялашган поток линия, битта автоматлашган корхона ишлаб турибди.**

Саноатнинг етакчи тармоқлари ҳисобланган машинасозлик ва металл ишлаш соҳасида ишлаб чиқариш жараёнларини комплекс механизациялаш ва автоматлаштиришда ҳам жиддий муваффақиятларга эришилди. Механик ишлов бериш машинасозликда ишлаб чиқаришнинг кўп меҳнат талаб қиладиган жараёнларидан биридир. Кейинги йилларда машинасозлик корхоналарининг бундай участкаларида автомат ва яримавтомат станоклар, шунингдек махсус ва ихтисослашган агрегатларни жорий этиш ҳисобига унумдорлик бирмунча ўсди. **Автомат линияларнинг қўлланилиши буюмларни якка станокларда ишлашга қараганда меҳнат унумдорлигини 4,5 баравар, универсал станокларда ишлашга қараганда 30 баравар оширади.** Бундан ташқари, автомат линияларнинг жорий этилиши натижасида ишланаётган буюмларнинг сифати яхшиланади, ишлаб чиқариш циклининг муддати қисқаради, меҳнат шароити енгиллашади.

Программа бошқарувига эга бўлган станокларни кенг қўллаш буюмларга механик ишлов беришни автоматлаштириш даражасини анча кўтаришга имкон яратади. Бунда оснасткага бўлган талаб, ёрдамчи, созлаш ишлари ва контроль операцияларга кетадиган вақт анча камаяди. Тажриба шуни кўрсатиб турибдики, **рақамли программа бошқарувига эга бўлган битта станок металл қирқувчи 2—5 универсал станокнинг ўрнини боса олади. Мамлакатимизда бундай станоклар ҳозирнинг ўзидаёқ мингдан ошиб кетди. 1975 йилга бориб неча юз минглаб ана шундай станокларга эга бўламиз.**

Темирчилик-пресслаш ва қуюв ишлаб чиқаришини механизациялаш ва автоматлаштириш соҳасида бирмунча муваффақиятлар қўлга киритилди. Бунга темирчилик-пресслаш машиналарининг прогрессив хилларини, автоматлашган ва ярим автоматлашган линиялар, ихтисослашган қуювчилик ускуналарини жорий этиш туфайли эришилди.

Машинасозлик ва металл ишлаш соҳасида механизациялаш ва автоматлаштиришни ривожлантиришнинг ўзига хос хусусияти шундан иборатки, якка автомат станоклар ва автомат линиялардан комплекс автоматлашган участкалар ва цехларга ўтила бошланди. 1971 йилнинг 1 июлигача бўлган маълумотга қараганда, **республика саноатининг мана шу тармоғида 150 дан ортиқ комплекс механизациялашган ва автоматлашган участка ҳамда цех бор эди.**

Ўтган беш йиллик мобайнида республика саноати ва халқ хўжалигининг бир қатор бошқа тармоқларида, жумладан енгил ва озиқ-овқат саноати, бинокорлик материаллари саноати, ўрмончилик, қоғоз ва ёғочсозлик саноатида ҳам механизациялаш ва автоматлаштириш соҳасида катта ишлар бажарилди.

Ишлаб чиқариш жараёнларининг механизациялаштирилганлиги ва автоматлаштирилганлиги саноат ишлаб чиқариши ҳажмини кўпайтириш, меҳнат унумдорлигини ошириш, асосий ишлаб чиқариш фондларидан фойдаланиш самарасини яхшилашга таъсир кўрсатди.

Агар 1970 йилда 1969 йилга нисбатан умуман республика саноатида меҳнат унумдорлиги 6,3 процент, фондлар қайтими 0.7 процент ўсган бўлса, бу кўрсаткич комплекс механизациялашган ва автоматлашган корхоналар бўйича 16,8 ва 7,9 процентни ташкил этди.

Кўриниб турибдики, механизациялаш ва автоматлаштириш воситаларини жорий этаётган корхоналар бундан жуда катта иқтисодий самара олмоқдалар.

Бироқ, ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш соҳасида ҳозирча ҳал этилмаган вазифалар кўп. Бир томондан асосий ишлаб чиқаришни, иккинчи томондан эса ёрдамчи ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш даражалари ўртасидаги мутаносибсизликни йўқотиш ана шу вазифаларнинг энг муҳимидир. Ҳозирги вақтда республика саноатининг асосий ишлаб чиқаришида тахминан 70 процент ишчи механизациялашган меҳнатда банд бўлса, ёрдамчи ишлаб чиқаришда эса атиги 30 процент ишчи механизациялашган меҳнатга жалб этилган. Асосий ва ёрдамчи ишларнинг механизация даражасидаги бундай фарқ айниқса Тошкент шаҳри саноат корхоналари учун характерлидир.

Ёрдамчи ишлаб чиқаришда қўл меҳнатининг салмоғи секинлик билан қисқариб бораётганлигининг сабаблари кўп. Айрим меҳнат жараёнларини механизациялаш учун техника воситалари етишмаётганлиги, ишлаб чиқаришни тармоқлараро ва ички тармоқлар бўйича ихтисослаштириш яхши йўлга қўйилмаганлиги, ёрдамчи хизматларни концентрациялаш ва марказлаштириш қониқарсизлиги, эҳтиёт қисмларга бўлган эҳтиёж билан уларни ишлаб чиқариш ўртасида катта номувофиқлик борлиги энг асосий сабаблардир. Саноатда ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш соҳасида амалга оширилаётган тадбирлар кўпинча асосий ишлаб чиқаришни қамраб олади, бироқ хўжалик, ёрдамчи цехлар ва ремонт хизматлари камдан-кам назарда тутилади. Агар ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш тадбирлари белгиланаётганда асосий ва ёрдамчи иш жараёнлари ўртасидаги мутаносиблик сақланса, умуман саноатимиз бундан жуда катта наф кўрарди.

Пойтахтнинг Ҳамза районни территориясига жойлашган корхоналарда бу соҳада кўпгина ишлар қилинмоқда. **Кейинги икки ярим йил ичида (1969—1971 йиллар) район корхоналарида 7 та автомат линия, 1400 та янги машина ва механизм ишга туширилди, 296 ускуна модернизация қилинди.** Ихтирочи ва рационализаторларнинг кўп минг кишилик армияси техника тараққиётини тезлаштиришга катта ҳисса қўшмоқда. **Икки ярим йил ичида район корхоналарида 7 мингга яқин рационализаторлик таклиф ишлаб чиқаришга жорий қилинди. Шу ҳисобдан давлат 6 миллион сўмлик фойда кўрди.** Айниқса Чкалов номли авиация заводида, 1-уйсозлик комбинати, «Ташсельмаш» заводи, «Ташкентвино» комбинати ва бошқа корхоналарда рационализаторлик ва ихтирочилик ҳаракати яхши йўлга қўйилган. Бошқарув меҳнатини механизациялаш ва автоматлаштириш соҳасида катта ишлар қилинмоқда. Масалан, Тошкент авиация заводида АСУП (Ишлаб чиқаришни бошқаришнинг автомат системаси)нинг кичик системаси (оператив ҳисоб-китоб қилиш, ишлаб чиқаришни техник жиҳатдан тайёрлаш ва бошқалар) ишлаб чиқилди ва қўлланилди.

«Ташсельмаш» заводида ҳам бу соҳада бирмунча ишлар амалга оширилди. Корхонада меҳнатни, иш ҳақи, материалларни ҳисоб-китоб қилиш механизациялаштирилди, узлуксиз оператив ишлаб чиқариш, планлаштириш системаси, пресслаш тайёрлаш цехида ишлаб чиқаришни оператив бошқаришнинг механизациялашган системаси жорий этилди.

Авиация заводи ва райондаги бошқа корхоналарда бошқаришни автоматлаштириш ва социал тараққиётнинг комплекс планлари ишлаб чиқилди. Бу ташаббусни ижобий баҳолаш ва кенг оммалаштириш зарур.

Мана шу тадбирларнинг барчаси механизация даражасини анча кўтариш ҳамда қўл меҳнати салмоғини қисқартиришга имкон туғдирмоқда. **Ҳозирги вақтда Ҳамза райони саноати бўйича ишлаб чиқаришнинг механизация даражаси 54 процентни ташкил этади. Бу республика саноати бўйича олинган ўртача кўрсаткичдан бирмунча юқоридир.** Бироқ, қўл меҳнатини камайтириш соҳасида ҳали мавжуд резерв ва имкониятлардан етарли даражада фойдаланилаётгани йўқ. Бу гап ҳам асосий, ҳам ёрдамчи ишлаб чиқаришга тааллуқлидир. Агар шу резерв ва имкониятлардан тўлароқ фойдаланилса, райондаги корхоналарда ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш даражасини жиддий равишда ошириш мумкин бўлади.

Ёрдамчи ишлаб чиқаришда заводлардаги ёрдамчи хизматларнинг миқдори ва состави тайёрланаётган маҳсулот турлари ва уни ишлаб чиқариш ҳажмига боғлиқ бўлади. Ёрдамчи ишлаб чиқаришнинг шуниси характерлики, унда ҳозирги вақтда ишчиларнинг кўпчилиги (айрим ҳолларда барча ишчиларнинг 60 процентга яқини) банд бўлиб қолмоқда, меҳнатни механизациялаш ва автоматлаштириш даражаси паст. Масалан, газ аппаратлари заводида ёрдамчи ишлаб чиқаришда механизация даражаси 41 процент, «Ташсельмаш» заводида 49 процентни ташкил этади. Айни вақтда асосий ишлаб чиқаришнинг механизация даражаси газ аппаратлари заводида 64 ва «Ташсельмаш»да 69 процентга тўғри келади. Бинобарин, ёрдамчи ишлаб чиқаришда банд бўлган ишчиларнинг қарийб ярми юкчилар, омборчилар, ёрдамчи ишчилар, транспортчилар ва бошқалардир. Шу сабабдан **КПСС XXVI съезди қарорларида юк ортиш-тушириш ва транспорт ишларини механизациялаш масаласи тўққизинчи беш йилликда халқ хўжалигини ривожлантиришнинг энг муҳим йўналишларидан бири сифатида белгилаб берилди.**

Ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш самарадорлигини ошириш кўп жиҳатдан ишлаб чиқариш ускуналаридан фойдаланишни яхшилашга боғлиқ. Район корхоналарида ускуналардан фойдаланишни яхшилаш имконини берадиган анчагина резервлар бор. Ускуналарнинг сменалик иш коэффициенти улардан қандай фойдаланилаётганлигини кўрсатиб беради. «Ташсельмаш» заводида бутун технология ускуналарининг сменалик иш коэффициенти 1,22, шу жумладан металл қирқувчи ускуналар бўйича 1,2, темирчилик-пресслаш ускуналари бўйича 1,27 ва қуюв ускуналари бўйича 1,43 га тўғри келади.

Айни вақтда, статистика ҳисоботлари маълумотларига қараганда, ускуналарнинг группалари бўйича сменалик иш коэффициенти умуман республика машинасозлигида бу корхонадагидан анча юқори. Ускуналарнинг сменалар давомида бекор туриб қолишларига сабаб шуки, ишлаб чиқаришни ташкил этишда камчиликлар ҳамда айрим агрегатлар, ишлаб чиқариш участкалари ва цехлари қувватларида мутаносибсизлик бор.

«Ташсельмаш»да «План бўйича ишламади» деб қайд қилинадиган смена давомида бекор туриб қолиш ҳоллари металл қирқувчи ускуналарда 40 станок-сменани ёки бутун смена давомида бекор туришнинг умумий миқдорига нисбатан олти процентдан ортиқроқни ташкил этди. Темирчилик-пресслаш ускуналарининг худди шундай бекор туриб қолиши эса 9,5 процентга тўғри келди.

Автоматлаштириш фан ва техниканинг барча соҳаларини янада ривожлантириш учун қулай шарт-шароит вужудга келтиради. Лекин ана шу шарт-шароитдан тўла-тўкис ёки мутлоқ фойдаланилмаса, автоматлаштиришнинг ўзи ривожланмай қолади. Бундай ҳолларда автомотлаштириш иқтисодий самара бермайди, балки уни яратиш ва эксплуатация қилишга сарфланган маблағлар ишлаб чиқариш экономикасига зарар келтиради. Конкрет ишлаб чиқариш шароитига татбиқ этадиган бўлсак, бунинг маъноси шундан иборатки, автоматлаштириш маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтириш ва сифатини яхшилаш, ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва маданиятининг даражасини кўтариш, меҳнатни ташкил этишнинг илғор усулларини жорий қилиш имконини яратиб беради. Бироқ, уни жорий этиладиган реал воқелик ўзи яратиб берган имкониятларга мувофиқ бўлганидагина самара келтириши мумкин.

Автоматлаштириш фан ва техниканинг барча тармоқларини, ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва планлаштиришни, кадрлар тайёргарлигини ҳар томонлама яхшилашни талаб этади. Маълумки, бундай талаб турли тармоқлар ва корхоналарда турлича бўлиб, ўзига хос фарқ, тафовутларга эга. Автоматлаштиришни комплекс жорий этиш деган гапнинг маъноси ҳам шунда.

Ҳозирги вақтда механизациялаш ва автоматлаштириш воситаларини жорий этишнинг иқтисодий самарадорлигини баҳолаш бўйича етарли даражада ҳисоб-китоб олиб борилаётгани йўқ. Кўпинча, бундай ҳисоб-китоблар расмиятчилик учун чиқарилади. Бундай тадбирни амалга ошириш учун кетган вақтинча сарф-харажатлар, бу тадбирнинг самарадорлигини баҳолаш истиқболлари ва бошқа ҳоллар ҳисобга олиниб, бошқа соҳалар эътибордан четда қолади. Буларнинг барчаси иқтисодий самарадорликнинг ҳақиқий миқдорини билишга ҳамда корхонанинг техникавий ривожланиш йўлини аниқлаб олишга имкон бермайди.

Техника тараққиётини ривожлантиришни комплекс планлаштириш янги техникани жорий этишнинг илмий асосланган бўлишида ва планларнинг реаллигини таъминлашда алоҳида аҳамиятга эга. Агар ишлаб чиқариш ва янги техникани жорий этиш комплекс планлаштирилмаса, у ҳолда ускуналарнинг оптимал структурасини яратишда катта камчиликлар рўй беради, ускуналарнинг кўплаб бекор туриб қолишига сабаб бўлади ҳамда ишлаб чиқариш жараёнларини комплекс механизациялаш ва автоматлаштиришга маълум даражада тўсқинлик қилади. Масалан, республикамиз саноатида меҳнатнинг техникавий қуролланиш даражаси ўсаётгани ҳолда қўл меҳнати салмоғи ҳамон юқори бўлиб қолмоқда. Бунга сабаб шуки, кўпинча асосий ишлаб чиқариш жараёнлари механизациялаштирилиб, ёрдамчи иш операциялари (юк ортиш-тушириш, омбор, транспорт ишлари)нинг механизация даражаси жуда секинлик билан ўсмоқда.

Янги техникани жорий қилишни планлаштириш пайтида ишлаб чиқаришдаги шарт-шароитларнинг ҳаммасини етарли ҳисобга олинмаслиги иқтисодий самарадорлик даражасини пасайтириб юборади ҳамда бу билан корхонанинг техникавий ривожланишига салбий таъсир кўрсатади. Кўп ҳолларда автомат линиялар самара бермаётганлиги, уларнинг ўзини қоплаш муддатлари чўзилиб кетаётганлигига сабаб ҳам шундадир.

Техника тараққиётини ривожлантиришнинг комплекс планларини корхоналар бўйича, механизациялаш ва автоматлаштириш воситаларини яратиш ҳамда жорий этишнинг турли босқичлари бўйича ишлаб чиқиш керак. Ривожланишнинг техника планларини тузишга шундай ёндошилса, ҳеч шубҳасиз, **халқ хўжалиги жуда катта самара кўради.**

Комплекс планлаштириш ишлаб чиқаришнинг эҳтиёжига қараб янги техника билан оптимал даражада таъминлашни назарда тутмоғи зарур. Бунда истеъмолчилар ҳамда механизациялаш ва автоматлаштириш воситаларини ишлаб чиқарувчилар ўртасидаги буюртмалар системаси ва хўжалик шартномаларининг авж олдириш катта роль ўйнаши мумкин.

Ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш пировард натижада меҳнат шароитини енгиллаштиришга, меҳнат сарф-харажатларини камайтиришга олиб келади. Айни вақтда шуни ҳам айтиб ўтиш кераки, ҳозиргача планлаштириш практикасида нотўғри тартиб ҳукм суриб келмоқда. У ҳам бўлса, жонли меҳнат ва моддийлашган меҳнатдан фойдаланиш самарадорлигини баҳолашга турлича йўл билан ёндошилаётганлигидир. Корхона фаолиятини ҳисоб-китоб қилиш ва баҳолашда биринчи галда жонли меҳнат эътиборга олиниб, кўпинча ўтган меҳнат унутилиб юборилади. Корхона иш ҳақи фондининг ортиқча сарфланишига йўл қўйганлиги учун қатъий жавобгарликка тортилади. Аксинча, ускуналардан тўла фойдаланилмаганлиги учун ҳеч қандай жавобгарликни ҳис этмайди. Бундай муносабат янги техникани, хусусан механизациялаш ва автоматлаштиришни жорий этишнинг самарадорлигига бирмунча салбий таъсир ўтказади.

Ишлаб чиқаришнинг технологик жараёнларини, механизациялаш ва автоматлаштириш воситаларини мунтазам такомиллаштириб бориш автоматлаштиришни жорий этишда самарадорликни оширишга хизмат қилади. Айтайлик, жонли меҳнатни кескин даражада камайтириш имконини берадиган механизациялашган ва автоматлашган машиналар системаси яратилди... Бироқ, бу машиналар системаси эски технология ва автоматлашмаган илгариги машиналар унумдорлиги даражасида асосланса, ҳатто энг янги ва оригинал техник ечимлар ҳам ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини таъминлай олмайди, ўз-ўзидан равшанки, ҳозирги шароитда ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштиришнинг бундай йўли прогрессив бўлаолмайди.

Агар, ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш нисбатан арзон тушадиган унификациялаштирилган воситалар, юксак унумли машиналар базасида амалга оширилса, у иқтисодий самарадорликни кўтаришга хизмат қилади. Шунинг учун ишлаб чиқаришни автоматлаштиришда энг муҳим йўналиш янги технология жараёнларини ишлаб чиқариш ва ишлаб чиқаришнинг юксак унумли воситаларини яратишдан иборат бўлиши керак.

Бир қатор ёрдамчи жараёнларни мустақил ихтисослашган ишлаб чиқаришга айлантириш, турли хил механизмлар, асбоблар, юк кўтариш-транспорт воситалари ва ҳоказоларни яратишга қаратилган тадбирлар саноатда қўл меҳнати салмоғини анча қисқартишга ёрдам бериши мумкин. Ремонт ишларида қўл меҳнати салмоғини камайтиришга эҳтиёт деталь ва қисмлар тайёрлашни кўпайтириш, шунингдек ремонтни ихтисослашган корхоналарда марказлаштириш ҳисобига эришса бўлади. Шунингдек, ҳозирги вақтда фан-техника тараққиёти суръатининг жадаллашиб бораётганлиги, машина ва механизмларнинг сифати, чидамлилиги ошаётганлиги туфайли ремонт ишлари кўламининг камайиб бориши ҳам бунга ёрдам беради.

Асосий ишлаб чиқаришни автоматлаштириш даражасининг бундан буён ўсиб бориши меҳнат унумдорлигини оширишда муҳим аҳамиятга эга бўлади. Тажриба кўрсатишича, автоматлаштириш бир қатор муҳим шартларга риоя қилингандагина юксак самара беради. Ана шу шартлардан бири — ишлаб чиқаришнинг характери ва ташкилий турига татбиқан автоматлаштириш воситаларини тўғри танлашдан иборатдир. Ҳозирги вақтда автомат ускуналарнинг асосий тури тор ихтисослашган автоматлар, автомат линиялар ва қурилмалар бўлиб, улар оммавий-поток ишлаб чиқаришда самарали ҳисобланади. Серияли, майда серияли ва якка ишлаб чиқаришда самарали эмас. Автоматлаштиришнинг иқтисодий самарали воситалари универсал ва ярмуниверсал, енгил ва тез созланадиган автомат ускуналардир. Рақамли программа бошқарувига эга бўлган станоклар улар орасида кенг тарқалган бўлиб, ҳар қандай деталини ишлаш ҳамда ишлаб чиқаришнинг ҳар қандай турини, ҳатто якка ишлаб чиқаришни ҳам, автоматлаштириш имконини беради.

Шунингдек, **электрон-ҳисоблаш техникаси автоматлаштиришнинг принципиал янги воситаси ҳисобланади.** Уни қўллаш ишлаб чиқаришнинг турли соҳаларида жуда катта иқтисодий фойда келтиради.

Айрим тармоқларда, яъни ишчилар бевосита меҳнат қуролларига қўл урмайдиган ва аппаратлар, агрегатлар ишини кузатиб, бошқариб туриш билан чекланадиган соҳаларда (электроэнергетика, металлургия, нефть ва газ қазиб олиш ҳамда тақсимлаш, химия саноати ва бошқалар) электрон-ҳисоблаш машиналари технология жараёнларини бошқаришни автоматлаштиришнинг бирдан-бир техник воситаси ҳисобланади.

60-йилларнинг охири ва 70-йилларнинг бошларида мамлакатимиз ишлаб чиқаришни бошқариш жараёнларини автоматлаштиришнинг бошланғич босқичига қадам қўйди. Бу беш йиллик эса ана шу соҳада бурилиш даври бўлиб қолиши керак. КПСС XXIV съезди Директиваларида: **«Ҳисоблаш техникасининг серунум воситаларини, кичик ҳажмдаги ҳисоблаш машиналарини, шунингдек, маълумот бериш воситаларини кўплаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин. Электрон-ҳисоблаш машиналарини маълумот бериш ва олишни таъминлайдиган ҳамма қурилмалар ва типовой программалар мажмуаси билан бирга кўплаб ишлаб чиқариш амалга оширилсин»** деб кўрсатиб ўтилган.

Ҳозирги беш йиллик электроэнергетикани ривожлантиришда муҳим босқич бўлиб қолади. Чунки, электро энергетика техника тараққиётини, комплекс механизациялаш ва автоматлаштиришни жадаллаштиришнинг энергия-куч манбаи ҳисобланади.

Электр энергияси ҳосил қилиш 1975 йилга бориб 31,7 миллиард киловатт-соатга етади, аҳоли жон бошига ҳисоблаганда 2310 киловатт-соат энергия ишлаб чиқарилади. 1970 йили жами 18,3 миллиард киловатт-соат ,аҳоли жон бошига эса 1427 киловатт-соат энергия ҳосил қилинган эди.

Машинасозлик халқ хўжалигининг ҳамма соҳаларида техника тараққиётининг негизи ҳисобланади. Бу тармоқ янги беш йилликда ҳам жадал суръатлар билан ривожланади. **Машинасозлик ва металл ишлаш ҳажми беш йилликнинг охирига бориб 1,6 баравар ўсади.**

Ўзбекистон умумиттифоқ ихтисослаштиришида бундан буён ҳам пахтачиликни комплекс механизациялаш учун машиналар етказиб берувчи асосий республика бўлиб қолади. **«Ташсельмаш» заводида пахта териш машиналари ишлаб чиқариш икки баравар кўпаяди.** Шу муносабат билан мазкур корхонани реконструкция қилиш ва кенгайтиришни тугаллаш вазифаси турибди.

Тошкент трактор заводи 1975 йилга бориб, пахтачилик учун тракторлар ишлаб чиқаришни 20 мингтага етказади. Шунингдек, трактор сеялкалари, культиваторлар, прицеплар, кўрак чувиш машиналари, экскаваторлар, ирригация машиналари ва пахта тозалаш ҳамда тўқимачилик саноати учун бошқа хил технологик ускуналар ишлаб чиқариш анча ортади.

Янги беш йилликда халқ хўжалигининг барча тармоқларини техникавий жиҳатдан қайта қуроллантириш соҳасида конструкторлик ва илмий-тадқиқот ташкилотлари олдида жуда катта вазифалар турибди. Улар ишлаб чиқариш жараёнларини комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш учун янги, унумли машиналарнинг конструкцияларини ишлаб чиқишлари зарур.

Ҳисоблаш-техникаси ҳамда бошқариш ва планлаштиришнинг автоматлашган системаларини жорий этиш бўйича жуда катта илмий-тадқиқот ишларини бажариш мўлжалланмоқда. **Беш йил мобайнида 49 та бошқарувнинг автоматлашган системаси ва 30 га яқин янги ҳисоблаш марказини ташкил этиш кўзда тутилган.**

Хулоса қилиб айтганда, янги беш йилликда республикада халқ хўжалиги учун муҳим аҳамиятга эга бўлган жуда катта илмий-тадқиқот ишларини амалга ошириш зарур. Бу ишлар халқ хўжалигида амалда қанчалик тез ва тўлиқроқ жорий этилса, унинг иқтисодий самарасига ҳам шунча тез ва кўпроқ эришилади.

Р. РАЗЗОҚОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси экономика институти техника тараққиётининг иқтисодий проблемалари сектори мудири, иқтисод фанлари кандидати.

ТОШКЕНТ тепловоз-вагон ремонти заводи—замонавий техника воситалари билан қуролланган корхоналардан бири. Техника тараққиётини жадаллаштиришда завод янгилик изловчилари — ихтирочи ва рационализаторларининг ҳиссаси катта бўлмоқда. Суратларда: илғор рационализаторлардан асбобсозлик цехининг фрезеровкачиси Борис Антонович Тарасов (чапда) ва термист Муҳаммадали Нуралиев ўртоқлар.

И. Глауберзон фотолари.

12-МАШҒУЛОТ

ДОИМО ОЛҒА ИНТИЛАЙЛИК

Калинин районидаги «Москва» совхози коллективи сабзавот, картошка, полиз экинлари маҳсулотлари етиштиришда ҳамда чорва маҳсулдорлигини оширишда йил сайин ажойиб ютуқларни қўлга киритиб келмоқда. Ҳосилдорликнинг ошиб бориши натижасида хўжалик олаётган даромад ҳам кўпаймоқда. Тушган даромаддан маданий-маиший бинолар қурилиши ва ободончилик ишларида кенг фойдаланилмоқда.

Совхоз коммунистларининг яқинда бўлиб ўтган сайлов йиғилишларида қишлоқ хўжалигини юксалтириш бўйича кейинги йилларда амалга оширилган тадбирлар алоҳида муҳокама қилинди.

— Коллективимиз КПСС XXIV съезди ва Ўзбекистон Компартиясининг XVIII съезди қарорларини амалга ошира бориб, деҳқончилик маданиятини юксалтириш ва экинлар ҳосилдорлигини ўстиришда талайгина ишларни бажарди, — деди йиғилишда ҳисобот докладни қилган партбюро секретари Т. Шукуров. Буни юбилей йилида қўлга киритилган муваффақиятлардан ҳам кўрса бўлади. Коллектив табиат қийинчиликларини енгиб, бу йил пландаги 3400 тонна ўрнига 3650 тонна сабзавот, 1800 тонна ўрнига 1953 тонна полиз экинлари маҳсулоти, 650 тонна ўрнига 730 тонна картошка етиштирди. Қишлоқ хўжалигини ривожлантириш учун 285 минг сўмлик капитал маблағ сарфланди.

Совхоз партия ташкилоти коммунистлар эътиборини юбилей йилида бажарилиши лозим бўлган вазифаларга қаратиб келди. Бўлиб ўтган партия йиғилишларида коммунистлар активлигини ошириш, хўжаликка партия раҳбарлигини яхшилаш, ички резервлардан унумли фойдаланишга оид масалалар ишчанлик билан муҳокама қилинди. Йиғилишларда қабул қилинган қарорларнинг ижроси устида партбюро алоҳида назорат ўрнатди. Бу тадбирлар йил давомида самарали натижалар берди.

Докладчи ва музокарада сўзга чиққан нотиқлар ҳисобот даврида қўлга киритилган ютуқларни алоҳида таъкидлаш билан бирга асосий эътиборни бажарилмай қолинаётган вазифаларга ҳам қаратдилар.

Совхоз коммунистлари Ўзбекистон КП Марказий Комитети VIII пленуми қарорларини амалга ошириш юзасидан кўрилаётган тадбирларни ҳам бирйўла тилга олиб ўтдилар. Ҳозирги кунда экинлардан бўшаган майдонларни шудгорлаш ишлари бошлаб юборилган. Барча жойларда кузги ишларни намунали туғаллаш ва келгуси йил ҳосилига пухта замин ҳозирлаш учун кураш боряпти.

— Кузги ишларни сифатли ташкил этиш учун ўзаро социалистик мусобақани кенг кулоч ёйдириш керак, — деди тракторчи Р. Мусаев. — Ҳозир шудгорлаш ишлари қизғин давом этаётган бўлсада, аммо механизаторлар ўртасида социалистик мусобақа шартлари ишлаб чиқилмаган. Мусобақа олға ҳаракатлантирувчи қудратли куч ҳисобланади. Шунинг учун ҳам партбюро бу муҳим масалага алоҳида эътибор билан қараши керак.

ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИДА ҲИСОБОТ-САЙЛОВ ЙИҒИЛИШЛАРИ

— Ички имкониятларимиз беҳисоб, — деди йиғилишда сўзга чиққан совхоз директори С. Эгамбердиев. — Резервлардан тўлароқ фойдалансак бундан ҳам қувончли ютуқларни қўлга киритамиз. Лекин ҳамма жойда ҳам имкониятлардан унумли фойдаланилмаяпти. Кўпчилик бригадалар коллективлари социалистик мажбуриятларини шараф билан адо этганлари ҳолда улар билан қўшни бўлган 2-бригада бўйича планга нисбатан 100 тонна сабзавотнинг кам тайёрланганлигини қандай баҳолаш мумкин? Бинобарин, илғорлар ерига мана шу бригада ери ҳам туташиб кетган. У коллектив ҳам, бу коллектив ҳам бир хил шароитда меҳнат қилди. Аммо, айрим кишиларнинг масъулиятсизлиги ва бор имкониятлардан оқилона фойдаланилмаганлиги натижасида 2-бригадада давлат плани бажарилмай қолди.

Сўзга чиққанлар меҳнаткашлар орасида олиб борилаётган оммавий-сиёсий ишлар самарадорлигини оширишга кўмаклашувчи таклифларни ҳам ўртага ташладилар. Кейинги пайтда совхозда оммавий-сиёсий ишлар анча жонланди. СССРнинг 50 йиллигига бағишлаб ўтказилаётган лекция ва суҳбатлар тематикаси янада кенгайди. Бошланғич «Билим» жамияти активлари кучи билан ўтган ойларда халқаро аҳвол ва мамлакатимиз ички ҳаётига оид 18 та лекция ўқилди. Ишлаб чиқариш экономикасига оид лекцияларни ҳам ишчилар зўр қизиқиш билан тингламоқдалар.

Сўзга чиққан коммунист Қ. Кенжабеков агитатор ва сиёсий ахборотчилар фаолиятини янада жонлантириш лозимлигини уқтирди.

Ҳисобот даврида совхоз партия ташкилоти сафи илғор ишчилардан тўрт киши ҳисобига кенгайди. Лекин бу кам. Бинобарин, совхозда меҳнат қилаётган ёш ишчиларнинг аксарияти меҳнатда ном чиқарган, шахсий ҳаётда намуна бўлаётган кишилардир. Шундай пешқадамлар ҳисобига партия сафларини яна ҳам кенгайтириб бориш, комсомоллардан партияга қабул қилиш масаласига алоҳида эътибор бериш лозим.

Партия ташкилоти ёшлар билимини ошириш устида ҳам алоҳида қайғуриши керак. Ваҳолангки, олий ўқув юртлари ва техникумларда ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда билим олаётган ёшлар совхозда жуда ҳам озчиликни ташкил этади. Ёшларни ўқитиш ва улардан муносиб ўринбосарлар тайёрлаш коммунистларнинг диққат-эътиборида туриши керак. Айни пайтда коммунист ва партиясиз активлар онгига ҳам марксча-ленинча назарияни мунтазам равишда сингдира бориш лозим.

Йиғилишда жамоат ташкилотлари иши устидан партия назоратини кучайтириш, партия хужжатларини алмаштиришга намунали ҳозирлик кўриш, СССРнинг 50 йиллиги юбилейини муносиб кутиб олиш юзасидан коммунистлар олдида турган вазифалар белгилаб олинди.

О. БУХОРОВ.

✦ 159-ТРЕСТНИНГ азамат бунёдкорлари Тошкент қишлоқ хўжалик институтининг янги бўлимини қуришда жонбозлик кўрсатмоқдалар. Суратда: нормаларини доимо 120 процентга етказиб адо этаётган Андрей Кан бошлиқ бригада зарбдорлари (чапдан ўнгга) А. Латипов, Г. Миркомилов, В. Ли ва Б. Юсупов ўртоқлар навбатдаги ишлар тўғрисида суҳбатлашишмоқда.

Ф. Абдурасулов фотоси.

ҚУМ ЧЎЛЛАРИ ҲАМ УНУМДОР БЎЛАДИ

Трактор плуги қум чўлида чуқур эгат олмоқда. Олимлар шу нарсани аниқладиларки, агар ҳар доим шамол эсиб турадиган томонга кўндаланг қилиб қум чўлида эгат олинса, озуқабоп экинларнинг ҳосилдорлиги 10—15 баравар кўпаяр экан.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ботаника институтининг Қизилқум станцияси чиқарган бу хулоса мана шу чўлда қўйларни боқаётган хўжаликларни жуда қизиқтирди.

Вобкент районидаги Калинин номли совхоз институт билан ҳамдўст бўлиб ишлаш тўғрисида шартнома тузди. Қум чўлларида эгат олиш усулини яйловларда жорий қилиш йўлида биргаликда иш олиб боришга киришилди. 500 гектар майдонда ораси 10—20 метрлик қилиб эгатлар олинмоқда. Эгатларнинг умумий узунлиги 500 километр бўлади.

Олинган биринчи ҳосилнинг ўзиёқ яйловларни қайта қуриш учун сарфланган ҳаражатларнинг ўрнини бемалол қоплаши исбот қилинди.

(ЎзТАГ).

ДЕПУТАТ ВА ҲАЁТ

ОДДИЙ УМРНИНГ МАЗМУНИ

Тонг ўзининг ҳарир либосини оҳиста йиғиштириб олмоқда. Ана нимтатир туман иниб қолган колхозчиларнинг паст-баланд уйлари. Қаердадир тўрғай хониш бошлади.

Хушбичим жувон пешана терларини артиб олди-да, тонг насимидан тўйиб шимирди. Димоғига болаликдан таниш ҳид урилди, қамиш ҳиди, ҳаммаёқ қамиш... қамишзор. Район марказига тушиш учун яна бир соат яёв йўл босиб, сўнг йўловчи машинага ўтириш керак... Марьямхон райкомда бўлган суҳбатдан чеҳраси хиёл очилган ҳолда қишлоққа қайтди. Орадан кўп ўтмай, район маркази билан боғланадиган беш километрлик йўл асфальтланиб, автобус қатнови йўлга қўйилди. Эл кўзида назаркарда бўлиб қолган эканми, тез орада у қишлоқ Совети раиси вазифасига кўтарилди.

Қишлоқ Советининг нақадар мураккаб «механизм» эканлигини шундагина билди у. Транспорт ва коммунал хизмати, магазин ва маиший устахоналар, медицина ва маданий муассасалар, мактаб ва болалар боғчаси, ободончилик ишлари ва социал таъминот... Хўш, қай тарзда бу «механизм»ни такомиллаштириш мумкин? Табиий, биргина маҳаллий Советнинг ўзи бу масалаларни ҳал қила олмасди.

Опа сессия муҳокамасига анчадан бери ўзига тинчлик бермай келаётган фикрни ўртага ташлади: «Территориямизда жойлашган Ленин номли колхоз, ўттиз икки корхона ва ташкилотнинг ободончилик мақсади учун ажратилган маблағларини бир жойга тўпласак қандай бўларкан? «Бирлашган ўзар», деб бекорга айтишмаган-ку, донолар».

Шундай қилишди. Қишлоқ Совети ҳам маҳаллий бюджет ҳисобидан саккиз минг сўм ажратди. Етмаганига давлат ўз банкаси орқали қарз бериб турди. Шундай қилиб, катта миқёсда қишлоқда қурилиш бошланиб кетди. Тўрт йил ичида шинам клуб, икки ўрта ва бир саккиз йиллик мактаб, мактабгача болалар муассасаси, кутубхона, бир юз йигирма беш ўринли икки шифохона, поликлиника, беш магазин, маиший хизмат точкалари бунёд этилди. Неча юзлаб оила янги турар-жой биноларига кўчиб кирди. Сўнгги йилларда радиоузел, нонвойхона, етти километрлик водопровод системаси ишга тушди. Газлаштириш ишлари бошлаб юборилди.

Бир лаҳза ҳаёл уммони опани ёшлик кўчалари томон оқизиб кетади. Раҳматлик падари бузруквори бир куни уни ёнига ўтқазиб, «Қизим, фарзанднинг яхшиси юртни обод қилади, шуни эсингда тут» деди. Ота насиҳатига амал қилган Марямхон, мана эсини танибдики, халқ хизматида. Мактабни тамомлаб, оддий колхозчиликдан иш бошлади. Кейин пиллачилик бригадасига бош бўлди. Колхоз раислари курсини битириб, Ленин номли қишлоқ хўжалик артелида партия ташкилоти секретари бўлиб ишлади. 1960 йилдан эътиборан эса райондаги Тузил қишлоқ Совети ижроия комитетига раҳбарлик қилади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети томонидан қабул қилинган Қонун маҳаллий Советлар ҳуқуқини кенгайтирди, қўлини анча-мунча ерга етказадиган қилиб қўйди.

Мана, куни кечаги гап. Сайловчилар билан ўтказилган навбатдаги учрашувда Янги овул посёлкасига йўл қуриб бериш ҳақида наказ тушди. Опа дарҳол енг шимариб, ишга киришди. Бироқ, маблағ ундирилгунга қадар қанчадан-қанча идораларнинг эшигини қоқишга тўғри келди. Масала область ташкилотларининг аралашуви билан ҳал бўлди. Энди янгиовулликлар катта магистраль йўл билан туташган икки километрлик ўз асфальт йўлига эга бўлишди.

Юрт тинч, тўкин-сочинлик. Лекин, сўнгги йилларда баъзи кимсалар томонидан тўқликка шўхлик дегандай, маъракаларда исрофгарчиликка йўл қўйиш ҳоллари юз берди. Бунга қишлоқ Совети бефарқ қараб туриши мумкин эмасди, албатта. Тўй-ҳашамларни янгича усулда-ичкиликсиз ва ортиқча исрофгарчиликсиз кўнгилли ўтказиш мумкинлигини исботлаб берган киши ҳам шу Марям опа бўлди. Белгиланган махсус комиссия бош-қош бўлгач, энди тўйларга ўзгача файз кирадиган бўлди. Катта-кичик, ёш-қари бундан хурсанд.

Опанинг яна бир яхши фазилати бор. Ҳар куни қабул соатлари тамом бўлгач, одати бўйича дала айланади, одамлар билан суҳбатлашади, уларнинг юрагига йўл топишга ҳаракат қилади. Шунинг учун эл-юрт ўзи ардоқлаган қизига катта ишонч билдирди: Марямхон Темирбекова узлуксиз тўрт чақириқ давомида Тошкент область, Оржоникидзе район Советига депутат қилиб сайланди.

Ш. НУРМАНОВ.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

МАМЛАКАТЛАР
ОДАМЛАР
ВОҚЕАЛАР

БОЛАЛАРНИНГ СИҲАТ-САЛОМАТЛИГИ УЧУН КУРАШ

УЛАН-БАТОР. 4 декабрь. (ТАСС). Улан-Батор болалар марказий клиника касалхонасининг коллективи шаҳар меҳнаткашларининг ғоят зўр миннатдорчилигига сазовор бўлмоқда. Касалхона ўз фаолиятини кенгайтириб, профилактика тадбирларини ўтказиб келмоқда. Бунинг натижасида болаларнинг ўлими анча камайди.

Педиатрия бўйича мамлакатнинг илмий-тадқиқот марказларидан бири бўлган бу болалар клиникаси энг хатарли болалар касалликларини тугатиш учун муваффақиятли равишда кураш олиб бормоқда. Клиника врачлари бу йил даволаш практикасига 20 та янги методни жорий қилдилар.

ҲИНДИ-ХИТОЙДА ЖАНГЛАР

ПАРИЖ. (ТАСС). Халқ озодлик қуролли кучларининг бўлинмалари ўтган кунларда Жанубий Вьетнамнинг ҳамма асосий районларида актив уруш ҳаракатларини давом эттирдилар.

Ватанпарварлар демилитаризация қилинган зонадан жанубда Куангчи шаҳри районида Сайгон режимининг денгиз пиёда аскарлари ва парашютчиларига қарши айниқса шиддатли жанглар олиб бордилар. Бу ерда халқ озодлик қуролли кучлари душман позицияларини ҳамон тўпга тутиб турибди.

Марказий ясси тоғда халқ озодлик қуролли кучларининг бўлинмалари вилоят маркази Контум шаҳридан 15 километр жануби-ғарбда Сайгон режимининг ердаги қўшинлари позицияларини хужум билан қўлга олдилар. Душман истеҳкомлари шиғов тўпга тутилиб бўлгач, хужум бошланди.

Ватанпарварлар Плейку шаҳридан 20 километр шимолий-шарқда Сайгон режими қўшинларининг бошқа бир таянч пунктига ракеталар ёғдирдилар ва душманнинг аскари ҳамда техникасига катта талафот етказдилар.

Ватанпарварлар Сайгондан 24 километр шимоли-шарқдаги Бьенхоа базасига яна ракеталар билан зарба бердилар. Душманнинг аскари ва техникасига зарар етказилди.

Бундан уч кун аввал ватанпарварлар очган ўт билан шу базада Сайгон режими қўшинларининг 5 та бомбардимончи самолёти ва вертолёти мажақлаб ташланганди. Бьенхоа базаси Жанубий Вьетнамда АҚШ Сайгон армиясини таъминлаб турган икки катта пунктдан биридир.

Ватанпарварлар Сайгон — остоналарида актив жанговар ҳаракатлар олиб бордилар. Халқ озодлик қуролли кучларининг жангчилари шаҳардан 24 километр жануби-ғарбда душманнинг Меконг дельтаси районларига олиб борувчи 4-шосседаги позицияларига хужум қилдилар. Душман ўлдирилган ва ярадорлардан иборат талафотлар берди.

Ватанпарварлар Сайгондан 120 километр жануби-ғарбдаги Читаг шаҳри яқинида Сайгон мунтазам қўшинларининг таянч пунктини тўпга тутгач, унга ҳужум қилдилар.

Сайгондан 40 километр шимоли-ғарбда Бенкат районида халқ озодлик қуролли кучларининг бўлинмалари билан Сайгон қўшинлари ўртасидаги жанглар давом этди.

ХАНОЙ. (ТАСС). Озодлик матбуот агентлигининг хабарига кўра, Жанубий Вьетнамнинг марказий қисмида ватанпарварларнинг актив жанговар ҳаракатлари натижасида 12 ноябрдан 25 ноябргача душманнинг 410 нафар солдати ва офицери қириб ташланди, 4 та бронеавтомобилига шикаст етказилди, 2 вертолёти уриб туширилди ва катта-катта ўлжалар қўлга олинди.

ХАНОЙ. (ТАСС). Америка авиацияси шу жумладан «В-52» стратегик бомбардимончи самолётлари 2 декабрда Куангбинь вилояти ва Виньлинь зонасидаги аҳоли қалин жойлашган бир қанча районларга ёпирилиб ҳужум қилди. АҚШ тактика авиациясининг самолётлари Тханьхоа, Нгеан ва Хатинь вилоятларига зарбалар берди. Америка ҳарбий кемалари Тханьхоа ва Нгеан вилоятлари соҳилини тупга тутишни давом эттирди.

ВДР Ташқи ишлар министрлигининг вакили берган баёнотида АҚШнинг шу ҳаракатлари қаттиқ қораланади.

✦ БУДАПЕШТ — Европанинг энг қадимий пойтахтларидан бири бўлиб, кундан-кун яшариб, чирой очмоқда. Кейинги йилларда шаҳарнинг йирик саноат марказлари — Чепель ва «Икарус» заводи атрофида замонавий ёруғ корпуслар қад кўтарди. Суратларда: (чапда) «Будапешт» меҳмонхонасининг янги оригинал биноси. (Ўнгда) Дунай устига қурилган машҳур Занжирли кўприк.

В. Созинов фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

ГЕРМАНИЯ ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ВАКИЛИ БИРЛАШГАН МИЛЛАТЛАР ТАШКИЛОТИДА

НЬЮ-ЙОРК, 6 декабрь. (ТАСС). Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг раиси С. Трепчиньский кеча Германия Демократик Республикасининг Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги доимий вакили Хорст Грюнергни қабул қилди.

С. Трепчиньский журналистлар учун берган баёнотида, мен Германия Демократик Республикасининг биринчи расмий вакили Бирлашган Миллатлар Ташкилотига келганлигини алоҳида мамнуният билан табриклайман, деди.

Хорст Грюнергни Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош секретари Курт Вальдхайм ҳам қабул қилди.

ЯХШИ ИСТАК

ХЕЛЬСИНКИ, 6. Финляндия Бош министри Калеви Сорса хавфсизлик ва ҳамкорлик масалалари бўйича Умумевропа кенгашини тезроқ ва мумкин қадар 1973 йилнинг биринчи ярмида чақириш керак, деб айтди. У чет эл журналистлари билан учрашиб, агарда Европа мамлакатлари истак билдирса, Умумевропа кенгаши иштирокчиларини қабул қилишга Финляндия хукумати тайёр эканлигини билдирди.

ЯНА БИР ЖИНОЯТ

ПАРИЖ, 6. Франкочи полиция яна бир жиноят қилди. Сенжак-де Компостель шаҳрида полиция патрули марказий кўчалардан бирида бир группа ёшларга қараб ўт очди, деб хабар беради «Юманите» газетаси. Медицина институтининг йигирма яшар студенти Фуенгес ҳалок бўлди.

ХУШХАБАРЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ЮБИЛЕЙ КУРГАЗМАСИ

Ўзбекистон халқлари тарихи музейида ажойиб экспонатлар, тарихий ёдгорликларни кўриш мумкин. Яқинда бу ерда «Ўзбекистон —ягона қардошлик оиласида» деб номланган, СССРнинг 50 йиллигига бағишланган кўргазма ташкил этилди. Экспонатларда республикамизда ўтган давр мобайнида саноат, қишлоқ хўжалиги, фан, маданият ва бошқа соҳаларда эришилган ютуқлар, қардош халқларнинг мадади ва ҳамкорлиги тўғрисида ҳикоя қилувчи турли экспонатлар кўргазмадан кенг ўрин олган.

Тошкент зилзиласидан сўнг бутун мамлакат халқлари биродарлик қўлларини чўзиб, пойтахтимизнинг гуллаб-яшнашида ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшганлиги ҳақида ҳикоя қилувчи экспонатлар айниқса диққатга сазовордир.

Музей ходимлари областимизнинг колхоз ва совхозларида ҳам турли темаларда лекция ва суҳбатлар ўтказишмоқда. Ҳозир музейда кўчма филиаллар ташкил этилмоқда. Бу филиаллар саноат корхоналари, маҳалла, колхоз ва совхозларда намойиш қилинади.

КИЧКИНТОЙЛАР УЧУН

Областимиз колхоз ва совхозларининг экономикааси йил сайин ўсиб бормоқда. Мўл ҳосилдан олинган даромад колхозчиларнинг фаровон турмуш кечириши учун сарфланяпти. Юбилей йилида 6 та болалар боғчаси муддатидан илгари ишга туширилди. Уларнинг ҳар бири 90 ўринли бўлиб, кичкинтойлар учун барча қулайликлар мавжуд. Бундай боғчалар Ўрта Чирчиқ районидаги Терешкова номли, Акмал Икромов номли, Оққўрғон районидаги Навоий номли ва бошқа колхозларда фойдаланишга топширилди.

СССРнинг 50 йиллиги байрамигача жуда кўп колхозларда янги типдаги болалар боғчаси фойдаланишга топширилади. Янгийўл районидаги Ленин номли колхозда 140 ўринли боғча биносида пардозлаш ишлари олиб борилмоқда. Шунингдек, Калинин районидаги Охунбобоев номли колхозда ҳам болалар боғчаси эрта-индин фойдаланишга топширилади. Юқори Чирчиқ районидаги «Правда» ва «Ўзбекистон» колхозларида ҳам боғча бинолари қад кўтармоқда. Байрамга атаб областимизда ўндан ортиқ болалар боғчаси фойдаланишга топширилади.

БАЙРАМОЛДИ КЕЧАЛАРИ

Барча жойларда СССРнинг 50 йиллиги тўйини муносиб кутиб олиш учун қизғин тайёргарлик ишлари олиб борилаётир. Пойтахтимиздаги Охунбобоев номли шаҳар маданият уйининг ҳаваскорлари ҳам ўзларининг ранг-баранг концертлари билан шаҳар аҳолисини хушнуд этяпти. Тўйга бағишлаб бадиий ҳаваскорлик тўгараклари томонидан «Дўстлик кечаси» деган темада катта концерт программаси тайёрланмоқда. Бунда СССР халқларининг биродарлиги, дўстлиги, ўзаро ҳамкорлиги куйланади.

Ансамбль яқинда шу темага бағишлаб Собир Раҳимов районидаги «Октябрь 40 йиллиги», «Янги ҳаёт», Абдулла Набиев номли маҳаллаларда кечалар ўтказдилар.

Шу кунларда маданият уйининг ҳаваскорлари 15 республикага бағишлаб катта кеча уюштиришни планлаштирдилар. Бу кечага қизғин тайёргарлик кўриляпти. 30 кишидан иборат бўлган маданият уйининг ҳаваскорлари пахта далаларида пахтакорларга ўз санъатларини намойиш этиб, маданий хизмат кўрсатдилар. Бу ерда Ф. Ахмадуллина раҳбарлигидаги татар ансамбли ҳам ташкил этилган. Бу ансамбль СССРнинг 50 йиллигига бағишлаб кўпмиллатли совет халқларининг бир оила аъзоларидек яшаётганлиги мавзуида турли кечалар ҳам ўтказяптилар.

САНЪАТКОР БАХТИ

Биз «зангори экран» орқали берилаётган кўплаб мазмунли кўрсатувларни томоша қиламиз. Ғоявий жиҳатдан мазмундор, бадиий жиҳатдан пухта тайёрланган бу кўрсатувларнинг ҳар бири киши қалбига эстетик завқ беради, янгидан-янги зафарларга руҳлантиради.

Мана шундай кўнгилларни хушнуд қилувчи кўрсатувларнинг қизиқарли чиқиши режиссёрнинг маҳоратига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Тошкент телевидение студиясининг изланувчан режиссёри Саъдулла Анорқулов ана шундай ихлосманд санъаткорлардандир. Саъдулла ака томонидан тайёрланган ғоявий жиҳатдан мазмундор ва таъсирчан кўрсатувларни томошабинлар муносиб тақдирлашмоқда.

Саъдулла аканинг отаси уста санъаткор бўлган. Отанинг кечалари дутор чалиб, кишининг қалб торларини қитиқлаб, унга ажойиб завқ берувчи мусиқалари ёш Саъдуллада санъатга ҳавас уйғотади. Қорабулоқ қишлоғида истиқомат қилувчи созандалардан Маҳамаджон ака Комилов, Эргаш ака Ирсқулов, тез-тез Анорқул ота уйида меҳмон бўлиб, куй чалишар ва қўшиқлар ижро этишарди. Ёш Саъдулла улардан баҳраманд бўлиб, юрагида санъатга бўлган учқунлар алангалай бошлади.

Ёш санъаткор 1951 йилда Тошкентдаги Островский номли театр ва рассомчилик институтининг актёрлик факультетига ўқишга кирди. Саъдулла ака институтда ҳамма фанларни чуқур ўзлаштириб борди. У профессор И. В. Радуш, актёрлик маҳорати бўйича ўқитувчи Нина Тимофееваларнинг раҳбарлигида билим чўққиларини эгаллай бошлади. Институтни муваффақиятли тугатган изланувчан актёр Қўқон театрига йўлланма олади. Театрда режиссёр асистенти бўлиб ишлай бошлайди. Саъдулла ака тез орада ўзининг камтарлиги ва ишбилармонлиги, меҳнатсеварлиги ва изланувчанлиги билан театр коллективи орасида ҳурмат қозонди. Турли спектаклларда ўлмас образлар яратди.

Мана, ўн йилдирки, Саъдулла Анорқулов Тошкент телевизион студиясида тажрибали режиссёр сифатида ҳалол меҳнат қилиб келмоқда. Шу йиллар мобайнида Саъдулла ака гоҳ актёр, гоҳ режиссёр сифатида қатнашиб, телетомошабинларнинг олқишига сазовор бўлмоқда.

Режиссёрнинг «зангори экран»да намойиш этаётган постановкалари ғоявийлиги, халқчиллиги ва ишонарлиги билан диққатни жалб этади. Айниқса, унинг Озарбайжон ёзувчиси Мирзо Иброҳимовнинг «Шундай кун келади», Иззат Султоннинг «Бургутнинг парвози», таниқли туркман ёзувчиси М. Деряевнинг «Қисмат», қорақалпоқ ёзувчиси Т. Каипбергеновнинг «Қорақалпоқ қизи» номли асарлари асосида яратган телевизион постановкалари телетомошабинларнинг қалб тўридан чуқур жой олди.

Суратда: Саъдулла АНОРҚУЛОВ.

Образ яратиш ва бу орқали томошабинларнинг ҳурматини қозонишни Саъдулла ака ўзи учун энг катта бахт деб билади. Бунинг учун доимо изланади. Шундай изланишлар натижасида яратилган образлар пухталиги, ишонарлиги, ҳаётийлиги билан алоҳида ажралиб туради. У яратган Ғафур Ғуломнинг «Шум бола»сидаги Ҳожибобо, Александр Удаловнинг «Сабр косаси» асаридаги рус революционери Кузьма Захаров каби кўплаб образлар ишонарли чиққан.

Истеъдод эгаси ҳозир телевидение студиясининг адабий-драматик кўрсатувлар редакциясида катта режиссёр бўлиб ишламоқда. Изланувчан санъаткор кўп йиллар мобайнида орттирган тажрибаларини ёшлар билан баҳам кўрмоқда. Телевизион студияда ишлаётган режиссёрлардан Туроб Мирзаев, Эргаш Султонов, Ғайрат Убайдуллаевлар унинг шогирдларидир.

Биз ўзбек телевидениесининг ривожланишида ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиб келаётган талабчан режиссёр Саъдулла Анорқуловга келажакдаги изланишларида катта ютуқлар тилаймиз.

Т. БОТИРБЕКОВ.

МЕҲНАТ ВА РОҲАТ

СССР Конституциясида меҳнаткашларнинг дам олиш ҳуқуқи қонун билан мустаҳкамланган. Улар, ўз меҳнат отпускаларини боғларда, курорт ва санаторийларда, дам олиш уйларида ўтказишлари мумкин.

Тошкентдан унчалик олис бўлмаган «Октябрь 10 йиллиги» номли дам олиш уйи ҳам кишиларга намунали хизмат кўрсатяпти. Бу ерда дам олувчининг қувноқ кайфиятда бўлиши, мириқиб ҳордиқ чиқариши учун барча қулайликлар яратилган.

Дам олувчилар билан Тошкентнинг энг гўзал манзарали жойларига экскурсиялар уюштирилади, кечқурунлари эса улар кино, театрларга таклиф этилади. «Билим» жамияти область ташкилоти лекторлари, шунингдек ўзбек филармониясининг артистлари тез-тез дам олувчилар меҳмони бўлиб туришади.

Оромгоҳда миллий таомлар тайёрлайдиган алоҳида ошхона мавжуд. Агар дам олувчи турли манзарали жойларга велосипед ёки мотоциклда сафар уюштирмоқчи бўлса, унинг бу хизматига ҳам тайёрмиз. Дам олиш уйига бу борада Чирчиқ шаҳар маиший хизмат кўрсатиш комбинатининг прокат пункти ёрдам бермоқда.

Биз дам олиш уйига ёш болалари билан келган меҳмонлар учун ҳам яхши шароит яратиш ҳақида ўйлаймиз. Бу ерда кичкинтойлар учун махсус майдонча, ўйинчоқлар хонаси мавжуд. Болаларга қизиқарли ўйинлар, кечалар ташкил этилади.

Шуни алоҳида қайд қилиш керакки, бизнинг оромгоҳимизга Урал, Волгабўйи, Украина, Белоруссия, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистондан ҳам кўплаб дам олувчилар келиб туришади.

Дам олиш уйида шанба ва якшанба кунлари ҳордиқ чиқарувчилар учун махсус корпус қурилмоқда. Бу корпус 200 дан ортиқ кишини ўз бағрига олади.

И. И. ПИВНЕВ,
«Октябрь 10 йиллиги» номли дам олиш уйининг директори.

ВИЛТ БИЛАН КУРАШ ШТАБИ

СССР Фанлар академиясининг президиуми, СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги ва Ленин номидаги Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик Фанлари академиясининг президиуми ғўзанинг вилт касаллиги билан курашни координациялаш совети составини тасдиқлади.

Бу совет составига 30 дан кўпроқ илмий тадқиқот институтлари, тажриба станциялари ва ташкилотларидан 60 олим ва мутахассис аъзо бўлиб кирди. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти О. С. Содиқов совет раиси қилиб тасдиқланди.

(ЎзТАГ).

Спорт

АЗМИДДИН ХУЖАЕВ ХОТИРАСИ УЧУН

Ўзбекистоннинг биринчи чемпиони Азмиддин Хўжаев хотирасига бағишланиб Тошкентда ўтказилаётган шахмат турнири мухлисларда катта қизиқиш туғдирмоқда.

Мусобақа бошида СССРнинг уч марта чемпиони Леонид Штейн билан тошкентлик ёш мастер М. Рудерфер ўртасидаги учрашув ҳамманинг эътиборини ўзига жалб қилди. Маълумки, бу йил Одессада бўлган СССРнинг ярим финал ўйинида тошкентлик шахматчи ўзининг кучли рақибини енгган эди. Бу турнирда гроссмейстер ўйин бошидаёқ реванш олишга ҳаракат қилиб, ҳамшаҳримизга қарши кучли ҳужум уюштирди. Бироқ, ёш мастер жуда яхши ҳимояланди. Ўйиннинг бешинчи соати кетаётганда гроссмейстер ноаниқликка йўл қўйди ва партия кечиктирилди. Унда Рудефернинг руҳи гроссмейстернинг филига қарши кураш олиб бормоқда. Штейннинг сипоҳлари бирмунча актив позицияни эгаллаб турганлиги учун гроссмейстер дуранг қилиши мумкин.

М. Муҳиддинов Рудерфер билан очколарни бўлишиб олгач, РСФСР чемпиони халқаро мастер Цешковский билан учрашди. Ўзбекистон шахматчиси рақибини ютиши ҳам мумкин эди, бироқ учрашув охирларида ташаббусни Цешковскийга бериб қўйди.

Ёш мастерликка номзод Г. Аъзамов Туркманистон чемпиони, спорт мастери А. Кахагелдиевга қарши ўйнаб, учрашувни ўзи учун ютуқ ҳолатда кечиктирди. Тошкентлик мастер Борисенко билан Туркманистон чемпионининг учрашуви ҳам қизиқарли бўлди. Сўнгги юришларга Борисенконинг вақти тиғизлик қилиб қолиб, рақибининг чиройли зарбасини пайқай олмади ва таслим бўлди. Мастерликка номзод Д. Қаюмов билан М. Рудерфер ўйини тезда эндшпилга ўтди. Қаюмовнинг имкониятлари бирмунча яхши эди, бироқ у ноаниқ ўйнаб, кечиктирилган ҳолатда рақибига устунликни бериб қўйди. Қаюмов СССР биринчилигининг финалчиси Л. Григорян (Ереван) билан учрашувни ҳам кечиктирди. Бу учрашув дуранг билан тугаса ажаб эмас.

Гроссмейстер Тайманов ашхободлик спорт мастери Анатолий Кудряшов устидан осонгина ғалаба қилди.

Уч турдан сўнг жуда кўп ўйинлар кечиктирилди. Ҳозирча Тайманов, Грушевский, Кахагелдиев, Анегбоевлар биттадан ютуққа эга бўлиб турибдилар. Бугун турнирда қизиқарли учрашувлар бўлиши кутилмоқда. Жумладан Тайманов — Борисенко, Муҳиддинов — Қаюмов, Штейн — Цешковский куч синашишади.

И. БИРБРАГЕР,
СССР спорт мастери.

ЛЕКЦИЯ ВА СУҲБАТЛАР

Яқинда тарих фанлари кандидати Рудзянский, катта ўқитувчилардан Аноров, Ксензов, врач Толипов, шаҳар партия комитетининг лектори Фрай ўртоқлардан иборат лекторлар группаси Ўрта Чирчиқ район пахтакорлари даврасида бўлиб «СССРнинг 50 йил ичида қўлга киритган ютуқлари», «СССР халқларининг ленинча дўстлиги», «Шахсий гигиена ва соғлиқни сақлаш», «Халқаро аҳвол» каби темаларда 40 дан ортиқ лекция ва суҳбатлар — ўтказдилар. Шаҳар бадиий ҳаваскорлари пахтакорларга концертлар қўйиб бердилар.

ОРЖОНИКИДЗЕ РАЙОНИДА

КЕЛГУСИ ЙИЛ УЧУН

Тошкент мева-кўчатчилик совхозининг боғбонлари юбилей меҳнат вахтасида ишлаб келгуси йил учун пухта ҳозирлик кўрмоқдалар. Улар шу кунгача беш ўрнига етти гектар майдонга турли навдаги гул уруғликлари экдилар. Келгусида республикамиз колхоз ва совхозларига етказиб бериш учун 1,5 миллион ўрнига 2,5 миллион дона серҳосил ток навдалари тайёрлаб қўйиб қўйдилар.

Совхоз ишчилари кузда экиш учун олма, нок, беҳи, ўрик, ёнғоқ, олча, шафтоли кўчатларини тайёрлаб, хўжаликларга жўнатиш ҳозирлигини кўряптилар.

ЯНГИ ҚУРИЛИШЛАР

Район бўрдоқичилик базаси ишчи-хизматчилари учун база территориясида янги турар-жой бинолари қурилмоқда. Ҳар бири тўрт квартирали иккита уйнинг биттаси фойдаланишга топширилди. Йил охиригача иккинчи уй ҳам битказилади.

Шунингдек тўртта коттеж ва чорва моллари учун навеслар қуриляпти. Ҳозир 400 бош қорамол сиғадиган битта навес ишга туширилди.

30 ТИЙИНГА „ЗАПОРОЖЕЦ“

Тошкентлик З. Комиловнинг омади келди. У Ўзбекистон пул-буюм лотереясининг 5-чиқарилишидан анчагина сотиб олган эди. Ютуқлар жадвалига билетларини солиштира туриб, қувончи ичига сиғмай кетди. Унинг 28737 серияли, 142 номерли билетига «Запорожец» автомашинаси тўғри келди. Шунингдек у 100 сўм пул ютуғининг ҳам эгаси бўлди.

С. МИРЗАҚОРИЕВ.

„САОДАТГА ЙЎЛЛОВЧИ БИЛИМ“

Қадимдан Шарқда панд-насиҳат руҳида ёзилган асарлар жуда машҳур бўлган. Бу китобларда халқ ҳаётининг манзаралари, хилма-хил ривоятлар ибратомуз сатрлар билан қўшилиб, кишиларни эзгуликка даъват этар, уларда олийжаноб ҳисларни тарбияларди. Кайковуснинг «Қобуснома», Саъдийнинг «Гулистон» каби асарлари асрлар давомида севилиб ўқиб келинаётганлигининг сабаби ҳам ана шунда.

Юсуф Хос Ҳожибнинг «Қутадғу билик» («Саодатга йўлловчи билим») китоби ҳам шундай руҳда битилган асарлардандир. Ундаги тўрт қаҳрамон — Қунтуғди, Ойтўлди, Ўгдулмиш ва Ўзғурмиш орасида бўлиб ўтган савол-жавоблар орқали муаллиф ўзининг илғор идеалларини баён қилади, ўзи яшаган замондаги хилма-хил тоифа кишиларининг ҳаётини акс эттирувчи лавҳаларни яратади. Юсуф Хос Ҳожиб агар ҳар ким ушбу китобда тилга олинган фазилатларга эга бўлса, ундаги панд-насиҳатларга амал қилиб, иш тутса бахт-саодат унга ёр бўлишини айтади.

Фақат бугина эмас. «Қутадғу билик» Ўрта Осиё ва Шарқий Туркистон ва Қозоғистонда яшаган ва туркий тилда сўзлашувчи халқлар бадиий адабиётининг ўн биринчи асрга мансуб, яъни ҳозирча бизга маълум бўлган энг қадимги намунасидир. У ўша давр адабий тили, яъни Қорахонийлар давлати таркибига кирган барча элатлар учун тушунарли бўлган тилда битилган асардир.

Юсуф Хос Ҳожиб ўз китобини 1069—1070 йилларда Қошғарда ёзиб тугатади ва уни Тавғачхонга тақдим қилади. Бу бежиз эмас албатта.

Марказлашган давлат барпо қилиб, уни мустаҳкамлаш, майда-чуйда ўзбошимча ҳукмдорларнинг ўзаро низоларига барҳам бериш ўша даврдаги талай йирик хонларнинг илғор орзуси эди. «Қутадғу билик» ҳам худди шундай катта бир давлатни идора этиш сиёсатига оид низомнома тариқасида ёзилгандир.

КИТОБЛАР ОЛАМИДА

Мазкур китоб бу йил республикамиз «ФАН» нашриёти томонидан иккинчи бор нашр қилинди. Уни филология фанлари кандидати Қаюм Каримов тайёрлаган. Ноширнинг китобга ёзган сўзбошида айтганидек, «Қутадғу билик» Юсуф Хос Ҳожибдан қолган ёдгорлик, ўзини мангулаштириш учун қўйган ҳайкалидир.

Китоб туркий тилда ёзилган биринчи бадиий асар бўлиб, қўҳна давр боболари ҳаётининг ягона шоҳидидир. Аммо, у ёзилган пайтдан кейинги даврларда узоқ вақт дом-дараксиз йўқолиб кетган. Унинг мавжудлиги ҳақидаги хабар ўтган асрнинг биринчи чорагида пайдо бўлди. Машҳур шарқшунос Хаммер китобни Истамбулда сотиб олиб, Вена сарой кутубхонасига келтиради. 1823 йилда француз шарқшуноси Амадей ундан айрим намуналар нашр эттиради. Венгер сайёҳи ва тарихчиси Вамбер орадан яна қирқ етти йил ўтгач китобни немис тилига таржима қилиб бостиради. 1890 йилдан бошлаб асар йирик рус шарқшуноси Радлов томонидан пухта ўрганилади. Олим китобнинг араб ёзувида битилган ҳамда 1896 йилда Қоҳирада топилган нусхасидан фотокопия олдириб, нашр қилдиради. У кейинчалик Наманганда китобнинг яна бир нусхаси мавжудлигини аниқлайди. Бу хабар эълон қилинганидан сўнг ўзбек олими Фитрат бу нусхани қўлга киритишга эришади. Бизнинг қўлимиздаги бу йил чоп этилган «Қутадғу билик» ана шу нусха асосида Қаюм Каримов томонидан тайёрланган.

Кишилар сингари китобларнинг ҳам ўз тақдири бўлади, дейишади. Юсуф Хос Ҳожибнинг «Қутадғу билик» асари ҳам узоқ ва мураккаб тарихга эга бўлган ажойиб китобдир. Ҳажм жиҳатдан анча катта (у ўн уч минг мисрага яқин шеърдан иборат), бадиий жиҳатдан юксак бу асар ўз бадиий ва тарихий аҳамиятини ҳануз йўқотмаган. Китобнинг кишиларда инсоний ҳис-туйғуларни уйғотувчи мисралари, ундаги бутун олийжаноблик руҳи билан суғорилган теран фикрлар, ҳикматлар, ўтмишда яратилган барча прогрессив ғоялар биз учун қимматлидир.

Ўзбекистон Фанлар Академиясининг А. С. Пушкин номидаги тил ва адабиёт институти нашр этган «Қутадғу билик» китоби ўзбек китобхонларига тақдим қилинган муносиб туҳфадир.

Илҳом СУЛТОНОВ.

✦ ОЛМАЛИҚ шаҳри қурилаётган турар-жой бинолари ва маданий-маиший хизмат кўрсатиш комбинатлари ҳисобига янада гўзал ва обод бўлиб бормоқда. Яқинда шаҳарнинг Ленин кўчасида янги «китоблар уйи» ишга туширилди. Суратда янги бинонинг умумий кўриниши (чапда). Харидорлар «китоблар уйининг» бир бўлимида (ўнгда).

И. Глауберзон ва В. Сироткин фотоси.

ҲАР ТЎҒРИДА

ҚИЗИҚ ШАРТНОМА

Бир ҳасис бойга дарвеш қиёфасидаги бир киши келиб, қизиқ шартнома таклиф қилади:

— Мен сизга эртага бир минг сўм келтириб бераман, унинг бадалига сиз менга бир тийин берасиз, — деди.

Бой, ажаб овсарга учрадим, деб ўйлади. Дарвеш сўзини давом эттириб: «Индин яна минг сўм келтираман, бу гал сиз менга илгари берганингиздан 2 марта кўп, яъни 2 тийин берасиз», деди.

— Хўш ундан кейин? — деб сўради ҳасис.

— Шундай қилиб, ой бўйи ҳар куни минг сўмдан келтириб бераверaман, сиз менга биринчи келтирилганимда 1 тийин, иккинчи келтирганимда 2 тийин, учинчисида 4 тийин, яъни ҳар куни ундан олдингисига қараганда 2 марта кўпроқ берасиз, деди.

Бой, тоза аҳмоқ пулдорга учрадим, деб дарҳол шартномага қўл қўйибди ва ҳар куни минг сўмдан олиб, дарвешга 2 баравар ортиқ тийин бериб борибди.

Бой 30 кунда 30 минг сўм пулни жарақлатиб оламан, деб ўзида йўқ шодланди.

Бироқ, бу шартнома ҳасис бойни тамом хонавайрон қилди. Чунки шартноманинг оқибати қуйидагича бўлди:

1-кун бой 1 тийин,
2-кун 2 тийин,
3-кун 4 тийин,
4-кун 8 тийин,
5-кун 16 тийин,
10-кун 5 сўм 12 тийин,
15-кун 163 сўм 84 тийин,
20-кун 5.212 сўм 88 тийин,
25-кун 167.772 сўм 16 тийин,
30-кун 5.368.709 сўм 12 тийинни тўлаб бутун бойлигидан ажради.

«ЖОСУС» МАЙМУНЛАР

ЖАНУБИЙ Африканинг кўпгина районларида телефон алоқаси тез-тез узилиб туради. Бунинг сабаби узоқ вақт номаълум эди, бунда алоқа ходимлари ёки абонентларнинг ҳам ҳеч бир айби топилмади. Ниҳоят телефон алоқасининг узилишига ҳайвонлар сабабчи эканликлари маълум бўлиб қолди. Масалан, маймунлар телефон симларига миниб олиб, уни арғимчоқ қилиб учишаркан. Филлар эса телеграф столбаларига ишқаланишни ёқтиришади. Жирафалар одатда узоқни яхши кўрина олмайди. Шу боисдан узун бўйлари билан беҳосдан телефон симларини узиб юборишар экан.

БЕТОННИНГ ЯНГИ ХИЛИ

МАЪЛУМКИ, республикамиздаги ўйлаб катта-кичик каналлар, тўғонлар, ариқлар ўтказишда бетон кўп қўлланилади. Аммо энг яхши бетон ҳам ўзидан сув ўтказади.

Яқинда тамомила сув ўтказмайдиган бетон тайёрлаш муаммоси ҳал қилинди. Тошкент яқинида оқ тупроқ — алунитнинг жуда катта запаслари борлиги аниқланди. Цементга куйдирилган алунит қўшилса, бетон ўзидан сув ўтказмас экан. Демак, суғориш системалари барпо қилиш учун зарур мустаҳкам материал табиатнинг ўзида мавжуд экан.

«РЕКОРД»

Америкалик уста хоккейчи Эдди Шоу ўзига хос рекорд қўйди. У ўзининг 13 йиллик спорт фаолиятида бурнини 14 марта, чакагини беш марта синдирди. Баданида 987 та чандиқ бор. «Рекорд»чининг ҳамма тишлари синиб кетган.

ИККИ КИШИЛИК ПАРАШЮТ

Ҳозиргача парашютда фақат бир одам сакрарди. Энди польшалик учувчилар икки ўринли парашют яратишди. Бу айниқса ёш спортчилар учун айни муддао. Парашютда сакрашни ўргатувчи раҳбар ҳам ёш парашютчи билан сакраб, унга йўл-йўриқ кўрсатади. Сакраш чоғи ҳавода ўзини қандай тутишни ўргатади.

«ЯХШИЯМКИ ОТ БЎЛМАБМАН»

84 йил умр кўрган машҳур инглиз шахматчиси Блэнберн тахтада ўйнайвериб, 1895 йилга келганда мия чарчоғи туфайли «васвас» касалига мубтало бўлиб қолади. Назарида ер юзи унинг учун шахмат тахтасига айланиб, ўзини ҳар хил доналар қиёфасида сеза бошлайди. Кунларнинг бирида у нотаниш бир жанобнинг қўлини тутиб:

— Юришингиз бемаъни: тўрт юришда сизни мот қиламан! — деб бақиради унга. Яна бир сафар у нотаниш хонимга қарата:

— Кишт, маликам! — деб уни роса қўрқитиб юборди.

«Яхшиямки, — деб ёзган эди ўзининг ана шу чалғишлари ҳақида Блэнберн, — бирон марта ҳам ўзимни от қиёфасида тасаввур этмабман!»

Редактор
А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТВ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

12.30 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 18.55 — «Эстония» (ҳужжатли фильм), 19.25 — «Беш йилликнинг иккинчи йили», 19.50 — «Ахборот» информацион программаси (рус тилида), 20.35 — «Ахборот» информацион программаси, 20.50 — Ўн минут музика, 21.00 — «Ўзбекистон чорвадори» программаси, 21.30 — Ўзбек куйларидан концерт, 22.30 — СССР ташкил топган куннинг 50 йиллиги олдидан. Алишер Навоий номидаги Ўзбек Давлат Академик опера ва балет Катта театрининг ижодий кечаси.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

ЎҚУВ ПРОГРАММАСИ

Рус тилида: 11.30 — Жамиятшунослик. 10-синф. «Социалистик ишлаб чиқариш усули. 12.00 — «Момо ер» (телевизион фильм). 12.25 — Жамиятшунослик. 10-синф. «Социалистик ишлаб чиқариш усули (ўзбек тилида).

17.45 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

18.25 — «Ферма тонги» (телевизион ҳужжатли фильм, ўзбек тилида), 18.40 — Реклама ва эълонлар (рус тилида).

18.55 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

20.05 — «Музей залларида». Ўзбек рассомлари ижоди кўргазмада.

20.35 дан — Москва кўрсатади.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

20.00 — «Матонатли кишилар» (бадиий фильм 1-серия, ўзбек тилида), 21.20 — Тошкент янгиликлари (ўзбек ва рус тилларида), 21.40 — «Карлис Заринь куйлайди.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 7/XII да Русалка, 8/XII да Корсар, 9/XII да Севилья сартароши.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 7/XII да Тоғ гўзали. 8/XII да Фарғона тонг отгунча, 9/XII да Хотинимнинг эри.

КИНО

Дил иқрори — «ЎЗБЕКИСТОН», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Капалак рақси — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА», (кундуз ва кечқурун).

У ёқдагилар, тинглангиз (жуфт соатларда), Хатабала (тоқ соатларда): — «ДРУЖБА».

Онтарио бўйидаги саргузаштлар (2 серия) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Нюрканинг ҳаёти — «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Бизнинг заводда — «СПУТНИК» (кундуз соат 12, 4 ва кеч 8 да).

Музикачининг синглиси — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

1-ТРОЛЛЕЙБУС ДЕПОСИ

ишлаб чиқаришдан ажралган ва ажралмаган ҳолда троллейбус ҳайдовчиларини тайёрлайдиган

4 ОЙЛИК КУРСЛАРГА

ҚАБУЛ

ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Ўқувчиларга ҳар ойда 60 сўм стипендия ва трамвай-троллейбусларда бепул юриш ҳуқуқи берилади.

Ёлғиз кишилар ётоқхона ва прописка билан таъминланадилар.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Т. Шевченко кўчаси, 28-уй.

Тошкент область матлубот жамияти Тайёрлаш Бошқармасининг коллективи база директори У. М. Юсупжоновга онаси

Азиза

ЮСУПЖОНОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64697.
Р. 03870. Б. 1695.